

«Se Ham som troner i all evighet» eller «Elskede Jesus»?

*En empirisk undersøkelse av hvilke teologiske og kulturelle
ressurser som brukes i utviklingen av moderne, norsk lovsang*

Helene Benedikte Granum-Aanestad

Veileder

Morten Holmqvist

Førsteamanuensis i religionspedagogikk

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5065 Masteroppgave i profesjonsstudiet i teologi (30 ECTS), Høsten 2018

Antall ord: 22 282

Forord

Opptakten til denne avhandlingen startet våren for to år siden, da jeg en vakker vårkveld sto hjemme på kjøkkenet og laget middag. Fra anlegget strømmet det lovsangsmusikk. Plutselig spisset jeg ørene. En tekstlinje fanget oppmerksomheten min, fordi den betegnet Gud på en måte som jeg ikke hadde hørt i moderne lovsangsmusikk før. Det satte tankene i gang – hvordan blir de egentlig til, de forståelsene eller betegnelsene som brukes om Gud i moderne lovsang? Hvem bestemmer?

Opplevelsen for to år siden danner altså bakteppet for det du nå skal lese, som kanskje ble noe helt annet enn det jeg først hadde forestilt meg. Veien fra en noe vag idé til å sitte med en ferdig avhandling i hånden har med andre ord vært lang, kronglete og til tider i tåkeland. Det er derfor på sin plass å takke noen av dem som har vært der på veien.

Først av alt rettes en stor, stor takk til min dyktige veileder Morten Holmqvist, som har støttet meg og vært engasjert for dette prosjektet fra starten av. Takk for alle gode og konstruktive innspill, for at du har sett muligheter og løsninger der jeg har sett problemer, og for at du generelt er så positiv!

En stor takk må også gis til mine fire informanter som har stilt opp til intervju og delt av sitt liv og sin troshistorie. Uten dere hadde det ikke blitt noen avhandling! Takk!

Takk også til alle studiekamerater som har kommet med innspill, kommentarer, klemmer, sjokolade, hyggelige lapper og klapp på skuldra. Dere vet hvem dere er.

Takk til Rebecca, Marianne, pappa og Jon som har tatt seg tid til å lese korrektur og rette feil og setninger som jeg har flydd forbi. Dere har gjort avhandlingen bedre!

En ekstra takk rettes også til Jon som har levd med meg og masterbobla mi i snart ett år. Takk for tålmodigheten din!

Til sist, men ikke minst går takken til Ham som all lovsang bør rettes mot. Soli Deo Gloria!

(Sangtitlene på forsiden er hentet fra sangene «Se Ham» fra EP-en «Se Ham» fra Impulsbevegelsen 2017 og «Elskede Jesus» av Marie Hognestad på plata «Bøy kne» fra 2011. Sangtitlene er kun ment som illustrasjoner på ulike gudsforståelser.)

Sammendrag

I denne avhandlingen har jeg arbeidet med problemstillingen *Hvordan forhandler moderne, norske lovsangsledere teologiske og andre kulturelle ressurser i utviklingen av lovsanger?*

Med underspørsmålene:

- a) *Hvilke gudsbilder, teologi og bibelreferanser er i bruk i skriveprosessen?*
- b) *Hvordan blir spenningen mellom ulike religiøse/spirituelle kulturer synlig når lovsang skapes?*

Jeg ønsket å finne mer ut av hvordan moderne, norske lovsangsledere arbeider og veier ulike ressurser, både teologisk og kulturelt, opp mot hverandre når de skriver lovsanger. For å kunne dykke dypere ned i de aktuelle ressursene som er i bruk, ble fire norske, kjente lovsangsledere intervjuet ut fra den empiriske metoden kvalitativt forskningsintervju. De ble spurt om sin kristne bakgrunn, gudsbilder, teologi som hadde vært viktig for dem og hva de tenker er lovsangens funksjon, utfordringer og formål.

Det empiriske materialet presentert i denne avhandlingen blir drøftet opp mot Paul Heelas og Linda Woodheads teori om den spirituelle revolusjonen, nemlig at spiritualiteten i vårt postmoderne samfunn vender seg mot det individualistiske og vekk fra det institusjonelle. Den religiøse og spirituelle autoriteten flyttes fra en ytre, transcendent Gud til en indre kraft i den enkelte. I sitt forskningsprosjekt i Kendal, England fant Heelas og Woodhead frem til fire typologier innen det de kaller «livet som religion», altså den institusjonelle formen for spiritualitet, og en typologi for individuell spiritualitet eller det holistiske miljøet.

I drøftingen ser jeg på hvorvidt informantene mine kan plasseres i typologiene til Heelas og Woodhead, og hvordan de eventuelt forhandler mellom ulike typologier. Konklusjonen er at informantene og det empiriske materialet som blir presentert i denne avhandlingen kan defineres innenfor en av typologiene til Heelas og Woodhead, men at de likevel er i en forhandlingsposisjon med det mer individuelle og holistiske spiritualiteten.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Tematikk og problemstilling	1
1.2	Forskningsdesign	2
1.2.1	Kvalitativ metode	2
1.2.2	Materiale.....	2
1.2.3	Teori	2
1.2.4	Struktur.....	3
1.3	Fagdisipling	3
1.3.1	Praktisk teologi.....	3
1.4	Begrepsavklaring	4
1.4.1	Lovsangsledere og lovsang	4
1.4.2	Gudsbilder	5
1.4.3	Bibelsteder og bibelreferanser.....	5
1.4.4	Teologi	6
1.5	Forskningshorisont	6
1.5.1	Tove Rustan Skaar og Solgunn Philippine Smith	6
1.5.2	Helje Kringlebotn Sødal – Forandring fryder? Endringer i tre kristne ungdomsmiljøer i Kristiansand, 1984-2004	7
1.5.3	Tone Stangeland Kaufman – ulike artikler om lovsang	8
1.5.4	Pete Ward – Selling Worship – how what we sing has changed the church.....	9
2	Metodekapittel.....	11
2.1	Metodisk tilnærming.....	11
2.2	Presentasjon av utvalg, informanter og intervjuform	12
2.2.1	Utvalg	12
2.2.2	Presentasjon av informanter	12
2.2.3	Forberedelse til intervju	14
2.2.4	Gjennomføring av intervju	15
2.3	Etikk i intervjusammenheng	17
2.3.1	Sentrale begreper i kvalitativ forskning	17
2.3.2	Egen forforståelse.....	20
2.4	Metode brukt i analyse av materialet.....	21
3	Teorikapittel	23

3.1	Religion og spiritualitet	24
3.1.1	Kendalprosjektet.....	24
3.1.2	Ulike modeller for kategorisering av spiritualitet og religion	25
3.1.3	Konklusjon for Heelas og Woodheads forskningsprosjekt	30
3.1.4	Kritikk av Heelas og Woodhead	31
4	Analyse og drøfting	33
4.1	Presentasjon av det empiriske materialet.....	34
4.1.1	Ressurser inn i skriveprosessen av lovsang.....	34
4.1.2	Lovsang	44
4.1.3	Oppsummering av funn og et overordnet hovedfunn.....	53
4.2	Drøfting	54
4.2.1	Hvordan blir spenningen mellom ulike religiøse/spirituelle kulturer synlig når lovsang skapes?	55
4.2.2	Hvordan forhandler moderne, norske lovsangsledere teologiske og andre kulturelle ressurser i utviklingen av lovsanger?	58
5	Sammenfatning og utblikk	61
6	Litteraturliste	63
7	Vedlegg	65
7.1	Vedlegg 1, Informasjonsskriv til informanter	65
7.2	Vedlegg 2, Intervjuguide	68

1 Innledning

1.1 Tematikk og problemstilling

Til alle tider har mennesker henvendt seg til Gud gjennom sang og musikk. Vi kan dra en linje fra Moses og israelittenes lovprisning etter utfrielsen av Egypt, gjennom Davids brede spekter av salmer og til Bach og hans «Soli Deo Gloria». Linjen kan føres videre på mange måter, blant annet gjennom gospelmusikkens følelsesladde uttrykk på 1800-tallet, til Jesusvekkelsen på 1970-tallet og til i dag, med den populærkulturelle lovsangen. Sanger, salmer og lovsang forteller historien om hvem Gud er, og er i seg selv forkynnelse.

Sangtradisjonen er for mange en like viktig kilde til kunnskap om Gud som prekener, taler og Bibeltekster som leses. Det som synges, kan også forme den personlige forståelsen av hvilken Gud en tror på. Dette legger et ansvar på dem som skriver sang og musikk som brukes i kristne sammenhenger. Hvilken teologi løftes frem? Hvilke gudsbilder er gjeldende?

Som nevnt har den moderne lovsangen inntatt de fleste kirkerom og kristne forsamlingslokaler i dag. Globalt og nasjonalt har ulike lovsangsledere og -band gjort suksess med sine sanger, som brukes av tusenvis av kristne på tvers av generasjoner i tilbedelsen av Gud. Hovedtema for denne avhandlingen er å se på hva som ligger til grunn for gudsbildene og teologien som finnes i moderne lovsang. Hovedproblemstillingen lyder som følger:

Hvordan forhandler moderne, norske lovsangsledere teologiske og andre kulturelle ressurser i utviklingen av lovsanger?

For å tydeliggjøre hva jeg mener med teologiske ressurser har jeg også med underspørsmålet a):

a) *Hvilke gudsbilder, teologi og bibelreferanser er i bruk i skriveprosessen?*

Som følge av arbeid med teorien brukt i denne avhandlingen, samt forskningshorisonten som blir presentert senere i dette kapittelet, har jeg også valgt å ha med underspørsmål b):

b) *Hvordan blir spenningen mellom ulike religiøse/spirituelle kulturer synlig når lovsang skapes?*

1.2 Forskningsdesign

1.2.1 Kvalitativ metode

For å svare på denne problemstillingen har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode. Innen denne metoden er det mange veier å gå. Jeg kunne valgt å observere lovsangsgudstjenester eller -møter for å se og høre sangene i bruk. Jeg kunne også valgt å analysere tekster av norske lovsangsledere og latt tekstene snakke for seg selv. Jeg var derimot mer interessert i å finne den bakenforliggende årsaken til at tekstene er som de er, og valgte derfor kvalitativt intervju som arbeidsmetode. Intervjuer kan gjøres på ulike måter, enten som fokusgrupper eller individuelle intervjuer¹. I denne avhandlingen har jeg valgt å benytte meg av individuelle dybdeintervjuer. Denne typen intervjuer gir forskeren mulighet til å gå i dybden og forstå detaljene i verdensanskuelsen eller perspektivene som informantene innehar. Ofte er også informantene mennesker med god kunnskap om eller erfaring med temaet som skal forskes på², og denne metoden virket derfor mest adekvat med tanke på hva jeg ønsket å finne ut av. En mer grundig redegjørelse av metoden brukt i denne avhandlingen kommer i metodekapittelet (2).

1.2.2 Materiale

Materialet for denne avhandlingen er hentet fra dybdeintervjuer med fire norske lovsangsledere. Hvert av intervjuene var på ca. 90 minutter. Informantene har vært aktive lovsangsmiljøet i Norge siden starten av 2000-tallet. Disse vil presenteres mer inngående i metodekapittelet (2). Det utvalgte materialet fra intervjuene blir presentert i analysekapittelet (4).

1.2.3 Teori

Teorien i denne avhandlingen er hentet fra de britiske religionssosiologene Paul Heelas og Linda Woodhead. De har fremsatt en teori om hvordan spiritualitet i vår tid endrer seg fra å

---

¹ Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte og Line Kristoffersen, *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*, (Oslo, Abstrakt Forlag, 2004), s. 131

²Ritchie et. al., *Qualitative research practice – a guide for social science students and researchers* (UK, SAGE Publications Ltd, 2nd ed., 2014), s.178

være styrt av ytre instanser eller autoriteter til å være styrt av den enkeltes indre og subjektive erfaring. Denne teorien blir utførlig redegjort for i teorikapittelet (3).

1.2.4 Struktur

Denne avhandlingen har seks kapitler. Kapittel 1 er introduksjonskapittelet, hvor jeg redegjør for problemstillingen og underbegreper i den. Her presenteres også forskningshorisont og avhandlingens struktur. Kapittel 2 er metodekapittelet. Her redegjør jeg for kvalitativ metode, utvalg og informanter. Jeg redegjør også for forberedelse og gjennomføring av intervju, og for metode brukt i analysekapittelet. Deretter følger kapittel 3, hvor teorien til Heelas og Woodhead om den subjektive vendingen i moderne spiritualitet blir gjort rede for. Videre følger kapittel 4, hvor jeg presenterer en analyse av det empiriske materialet og en drøfting, hvor jeg vil drøfte empiri opp mot teori og forsøke å svare på problemstillingen. Til slutt i denne avhandlingen kommer en sammenfatning eller et utblikk (kapittel 5).

Temaet jeg har valgt å skrive avhandling om er stort, og det er mange aspekter som kunne vært drøftet eller redegjort for mer utførlig. I denne avhandlingen kunne jeg valgt å inkludere kritikken lovsangskulturen har mottatt, som blant annet handler om en opplevelse av at lovsangen i stor grad fronter en type glad-kristendom, hvor vanskelige sider av livet redigeres bort. Moderne lovsang kritiseres også for å prøve å bli lik populærmusikken, både i musikalsk uttrykk og i gjennomføring (ved lovsangkonserter, platesalg etc.). Denne kritikken er jeg klar over, men den vil ikke få stor plass i denne avhandlingen.

1.3 Fagdisiplin

1.3.1 Praktisk teologi

I denne avhandlingen ser jeg på hvordan teologi settes ut i praksis gjennom lovsangen, lovsangens bruk og dens tilblivelse. Avhandlingen skrives derfor innen fagfeltet praktisk teologi. Dette er et bredt fagfelt med røtter tilbake til pastoralteologien i oldkirken. Sin posisjon som teologisk vitenskap fikk den praktiske teologien først med Friedrich Schleiermacher ved starten av 1900-tallet³. Den ble videreutviklet gjennom hele det 20. århundre og fornyes stadig. Den praktiske teologiens hovedformål er å «beskjeftige seg med

---

³ Olav Skjevesland: *Invitasjon til praktisk teologi*, (Oslo: Luther Forlag, 1999), s. 24

kirkens livsytringer slik de utfolder seg gjennom hele det kirkelige fellesskap⁴», og befatter seg med homiletikk, sjelesorg, undervisning (pedagogikk/kateketikk), liturgikk og pastorallære⁵. For den praktiske teologien er bruken av empiri viktig, nettopp fordi denne delen av teologien er i direkte dialog med aktuelle strømninger og menneskers reelle virkelighetsforståelse i dag⁶. Bruk av empiri krever samarbeid med samfunnsvitenskapene, som sosiologi, antropologi og pedagogikk. Et fruktbart samarbeid er avhengig av at både samfunnsvitenskapen og teologien er bevisst sin egen identitet og kan føre reflekterte dialoger ut fra sine respektive posisjoner⁷. I denne avhandlingen har jeg funnet at religionssosiologiske teorier er mest relevante for å belyse problemstillingen min.

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Lovsangsledere og lovsang

Lovsang er i seg selv et stort felt. Man finner begrepet lovsang innenfor bibelfag og systematikk, så vel som teologihistorie. I denne avhandlingen skriver jeg som nevnt innenfor et praktisk-teologisk felt, og vil derfor ser mer på de praktiske sidene ved lovsangen – hvordan den skapes i et bestemt miljø og hva den i praksis brukes til. Lovsang kan defineres som respons på frelsesverket Gud har gjort for menneskene gjennom Jesus Kristi stedfortredende død og oppstandelse, og et middel eller verktøy for å henvende seg til Gud og ivareta relasjonen med ham⁸.

Det er ulike måter å betegne de som står som forfattere av lovsang. En definisjon er at de er låtskrivere. Da må man samtidig huske på at de skriver låter eller sanger innenfor lovsang, og ikke hvilken som helst sjanger. Lovsangslåtskriver er en annen definisjon, men dette er et langt og kronglete begrep som dessuten kan karakteriseres som en pleonasme⁹.

Lovsangsforfatter kunne man ha brukt, men innen denne sjangeren skrives ofte melodi og tekst sammen. Den som lager lovsangen er altså ikke bare tekstforfatter. I tillegg har mange av dem som skriver lovsang til felles at de også ofte er de som leder en forsamling i lovsang

---

⁴ Ibid., s. 15

⁵ Ibid.

⁶ Ibid., s. 64

⁷ Ibid., s. 68

⁸ Se informantenes svar i kapt. 4, underpunkt 4.1.2 s. 43

⁹ Med andre ord; smør på flesk. Referanse: Arild H. Henriksen, «Pleonasme» i *Store norske leksikon*, sist endret 20.02.18, <https://snl.no/pleonasme>

og tilbedelse. I denne avhandlingen har jeg derfor valgt å betegne de som skriver moderne norske lovsanger – både tekst og melodi – som *lovsangsledere*. Dette må altså ikke forveksles med de som har en tjeneste hvor de primært leder en forsamling i lovsang, men innebefatter i denne avhandlingen de som også skriver lovsangen. Med *moderne, norske* lovsangsledere mener jeg mennesker som har skrevet og ledet lovsang i Norge (og primært på norsk) i perioden 2000-2018.

1.4.2 Gudsbilder

Gudsbilder kan defineres på svært mange ulike måter, og er i seg selv noe man kunne skrevet en avhandling om. Susanne Sønnerbo sier i boken *Gode Gud? – gudsforgiftning og gudsbilder* (2003) at våre bilder og forståelser av Gud blir til når det raffinerte gudsbegrepet som kirken og teologien presenterer (det objektive) tolkes i lys av de erfaringer, følelser og opplevelser den enkelte har i relasjon til størrelsen Gud (det subjektive)¹⁰. I denne avhandlingen bruker jeg ordet «gudsbilder» om både gudsbegrep (det objektive) og gudsbilde (det subjektive), og mener da forestillinger, forståelser, opplevelser, bilder og begreper om hvem eller hva Gud er, hvilke attributter/egenskaper Gud har, hvilken relasjon Gud står i til mennesket og skaperverket, osv., både for enkeltmennesker og for kirken som institusjon.

1.4.3 Bibelsteder og bibelreferanser

Med Bibelsteder/referanser mener jeg hele vers eller tekstperikoper fra Bibelen som brukes inn i lovsangstekster, eller ordpar, betegnelser og tituleringer av Gud eller mennesket som kan spores tilbake til enten Det gamle testamentet eller Det nye testamentet.

---

¹⁰ Rosemarie Køhn og Susanne Sønnerbo, *Gode Gud? – gudsforgiftninger og gudsbilder*, s. 21

1.4.4 Teologi

Teologi er så mangt, og kan defineres på utrolig mange måter. I denne avhandlingen velger jeg å bruke en av Jan-Olav Henriksens definisjoner på teologi, hentet fra boken *Teologi i dag – samvittighet og selvkritikk* (2007):

Teologi er middelet den reflekterte troen bruker for å artikulere seg selv og gjøre seg selv gjennomsigtig og forståelig, både for seg selv og for andre, og i lys av mer enn troens eget umiddelbare innhold¹¹.

Teologi er altså middelet eller verktøy som kan brukes til å formidle menneskers tro slik at den er forståelig for både den som tror og de som er rundt. Teologien kan også forklare troen fra ulike perspektiver og ståsteder, altså i «lys av mer enn troens eget umiddelbare innhold». I lovsangen formidles menneskers tro, gjerne sammen med teologiske temaer som soning, skyld, dom, nåde, kjærlighet og evighet. Ved å bruke Henriksens definisjon på hva jeg mener med teologi i underspørsmålet til problemstillingen min, håper jeg å løfte frem en definisjon av teologi som vektlegger det praktiske, livsnære og bruksvennlige fremfor det skarpt dogmatiske: en teologi som er meningsbærer og tolkningsramme for dagliglivets tro, kanskje mer enn de store dogmatiske diskusjonene og problemstillingene.

1.5 Forskningshorisont

Det er skrevet ulike bøker, artikler og oppgaver om lovsang som det er nyttig å vite noe om. Lovsangen står også i et samspill mellom teologi og populærkultur. Jeg vil nå redegjøre for noen forskningsprosjekter og litteratur som presenterer begrepet lovsang.

1.5.1 Tove Rustan Skaar og Solgunn Philippine Smith

I 2007 skrev Tove Rustan Skaar (førstelektor og teolog) boken *Inn i tilbedelsen – den nye lovsangstradisjonen*. Denne boken tar for seg fremveksten av den moderne lovsangstradisjonen. Skaar løfter frem både lovsangens innhold, ideologier, og inspirasjonskilder; samt mye av kritikken moderne lovsang har fått¹². I 2011 skrev Solgunn

---

¹¹ Jan Olav Henriksen, *Teologi i dag – samvittighet og selvkritikk* (Bergen: Fagbokforlaget, 2007) s. 16

¹² Tove Rustan Skaar: *Inn i tilbedelsen – den nye lovsangstradisjonen*, (Oslo: Verbum Forlag, 2007)

Philippine Smith en masteravhandling i kirkelig undervisning om lovsang som kristen trosopplæring. Avhandlingen presenterer mye av den etablerte kritikken av lovsang som fenomen, og spør om lovsangen alene er nok for å gi ungdom et sant og sunt bilde av Gud¹³.

1.5.2 Helje Kringlebotn Sødal – Forandring fryder? Endringer i tre kristne ungdomsmiljøer i Kristiansand, 1984-2004

Helje Kringlebotn Sødal (professor ved Institutt for religion, filosofi og historie, UiA) har observert og intervjuet ungdommer i ulike ungdomsmiljøer i Kristiansand over en 20-årsperiode frem til 2004. Formålet med prosjektet var å tegne et bilde av de endringer som har skjedd i nevnte ungdomsmiljø.

Sødal har registrert endringer på ulike plan i de ungdomsmiljøene hun har observert. En av endringene handler om hvordan det religiøse språket forandrer seg. Sødal observerer at ungdommer nå oppfatter Gud som på en ene siden opphøyd og allmektig, og på den andre siden nærværende og omsorgsfull, altså begge attributter på én og samme tid. Ungdommenes gudsbilde kategoriserer hun derfor som «den koselige majesteteten»¹⁴. Denne gudsforståelsen mener hun også er synlig i lovsangstekster, og hun vil kategorisere nye lovsanger i to hovedkategorier. Den første er kongesanger, som hyller Gud for hans storhet og makt. Den andre er kjærlighetssanger, som fokuserer på de syngendes kjærlighet til Gud, og hans kjærlighet til dem¹⁵. En tredje kategori som er tilstedeværende, dog i mindre grad enn de to andre, er korssanger. Her er det Jesu stedfortredende død og frelsesgjerning på korset som er det gjennomgående motivet¹⁶. Sødal er kritisk til om de nye lovsangene har holdbarhet, slik eldre og mer høystilede salmer har. I tillegg mener hun det er bekymringsverdig at det ikke er noen måte å kvalitetssikre sanger, slik man lettere kunne gjøre da det ble gitt ut sang- og salmebøker. Sødal mener at man nå tenderer mot å plukke sanger ukritisk opp fra festivaler, cd'er, leirer osv.

---

¹³ Solgunn Philippine Smith: «I see a generation»... Ungdom, lovsang og læring» (Mastergradsavhandling, S.P. Smith, 2011)

¹⁴ Helje Kringlebotn Sødal: «Forandring fryder? Endringer i tre kristne ungdomsgrupper i Kristiansand 1984-2004» i *Mykere kristendom? Sørlandsreligion i endring*, red. Pål Repstad og Jan-Olav Henriksen (Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS, 2005), s. 81

¹⁵ Ibid., s. 82

¹⁶ Ibid.

1.5.3 Tone Stangeland Kaufman – ulike artikler om lovsang

Tone Stangeland Kaufman (førsteamanuensis i praktisk teologi ved MF- Vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunnsfag) har skrevet flere artikler om fenomenet lovsang. I artikkelen *Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge*¹⁷ drøfter hun den moderne lovsangens gudsbilder og funksjon og redegjør for etablert kritikk mot den moderne lovsangen. Hun forsøker også å plassere lovsangen inn i dagens spirituelle eller åndelige klima, og bruker her teoretikerne Paul Heelas og Linda Woodhead, som også blir brukt senere i denne avhandlingen. I artikkelen *Here I am to worship – om lovsang som kristen praksis*¹⁸ fokuserer Kaufman mer på viktigheten av at ungdomsledere og andre voksne i kontakt med ungdom tar på alvor at lovsangen er et viktig trosuttrykk for mange. Man må derfor møte denne sangtradisjonen med respekt, samtidig som man bør sette seg inn i stoffet slik at man kan luke vekk de sangene som ikke holder mål teologisk. I en tredje artikkel, *Bærekraftig lovsang? – om lovsangen i den kristne ungdomskulturensom et uttrykk for kristen spiritualitet*¹⁹ drøftet Kaufman hvorvidt moderne lovsanger er bærekraftige, dvs. om de evner å romme hele livet, ikke bare festen, følelsene og gleden, men også tvil, smerte, sorg, uro og den åndelige «ørkenvandringen», hvor følelsene og opplevelsene kanskje er mer fraværende. I flere av artiklene viderefører Kaufman Sødals tanke om den koselige majesteteten, men omformulerer dette til den intime majesteteten, med bakgrunn i at det erotiske perspektivet er fremtredende i mange moderne lovsanger²⁰. Kaufman vektlegger også i flere av artiklene sine at selv om lovsangen nok kan kritiseres for mye, og man skal være på vakt for hvilke sanger man lar ungdommer synge, er lovsangen en viktig del av dagen spiritualitet. Den løfter frem det personlige, følelsesmessige og erfaringsbaserte²¹. Lovsangene blir sanger som setter seg i kroppen, som blir en del av den troendes spirituelle åndedrag og påvirker forståelser og tanker om Gud²².

---

¹⁷ Tone Stangeland Kaufman: «Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge» i *IXΘΥΣ – Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke*, nr. 1 (2008),

¹⁸ Tone Stangeland Kaufman: «Here I am to worship – om lovsang som kristen praksis» i *Kan tru praktiserast?* Red. Bård Erik Hallesby Nordheim, Trondheim: Tapir Akademiske Forlag, 2008

¹⁹ Tone Stangeland Kaufman: «Bærekraftig lovsang? – om lovsangen i den kristne ungdomskulturensom et uttrykk for kristen spiritualitet» *Halvårsskrift for praktisk teologi*, no. 2, 2008

²⁰ Ibid. s. 18

²¹ Tone Stangeland Kaufman: «Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge», s. 21

²² Ibid., s. 24

1.5.4 Pete Ward – Selling Worship – how what we sing has changed the church

Pete Ward (professor i praktisk teologi ved Durham University) har skrevet flere bøker om lovsang og tilbedelse. I sin bok *Selling Worship- how what we sing has changed the church* tar han leseren med gjennom den moderne lovsangens fremvekst og historie. Videre stiller han kritiske spørsmål til den industrien som finnes omkring lovsanger og lovsangseffekter (CD-er, sangbøker osv). Ward er selv opptatt av lovsang og sier han verdsetter den med et kritisk blikk. For hva skjer med tekster og teologi når lovsangen går samtiden og populærkulturen i møte for å være relevant? Hva vinner man på det, og hva går tapt²³? Ward mener at lovsangens primære funksjon ikke er å være en læringsarena, men heller et sted hvor det tilrettelegges for et møte mellom mennesker og Gud²⁴. I den forbindelse løfter han også frem problematikken som oppstår når følelsene, stemningen og «eventet» i forbindelse med lovsangen blir viktigere enn selve lovprisningen, det å feste blikket på Gud og prise Ham²⁵. Ward kommer med en oppfordring til lovsangsledere om å skrive sanger som er balanserte og har tyngde med tanke på teologisk innhold, lovsangerens egen rolle og forståelsen av Gud, Jesus og Den hellige Ånd²⁶

---

²³ Pete Ward: *Selling Worship- how what we sing has changed the church*,(UK: Paternoster Press, 2005) s.169-70

²⁴ Ibid., s. 198

²⁵ Ibid., s. 180

²⁶ Ibid., s. 210

2 Metodekapittel

I dette kapittelet vil jeg først redegjøre for hvilken metode jeg har brukt for å samle inn empirisk materiale. Deretter følger en presentasjon av utvalget og av informantene, samt redegjørelse av intervjuform. Videre vil jeg redegjøre for forberedelse og gjennomføring av intervjuene. Deretter vil jeg greie kort ut om etikk og redegjøre for tre sentrale begreper innen kvalitativ forskning, samt redegjøre for min egen forforståelse i møte med dette prosjektet. Til sist følger en redegjørelse av metoden brukt i analysen av det innsamlede materialet.

2.1 Metodisk tilnærming

Formålet med denne avhandlingen er undersøke hvilke teologiske og/eller kulturelle ressurser eller kilder til inspirasjon som lovsangsledere benytter seg av når de skriver lovsanger. I empirisk forskning – som er benyttet i denne avhandlingen – snakker man gjerne om to ulike retninger: kvalitativ og kvantitativ forskning. Den kvantitative forskningen har som mål å belyse og undersøke aspekter av virkeligheten gjennom objektivitet, hypoteser og presisjon for å finne frem til en mest mulig nøytral og generaliserbar kunnskap²⁷. Den kvalitative forskningen har på sin side som mål å granske og «utforske meningsinnholdet i sosiale og kulturelle fenomener, slik det oppleves for de involverte selv innenfor sin naturlige sammenheng²⁸», og er derfor en relevant metode å bruke for å besvare problemstillingen i denne avhandlingen. Den kvalitative forskningen kan gjøres på ulike måter, som tekstanalyse, observasjon og intervjuer i ulike varianter. For å kunne forstå hva som er bakgrunnen for de valgene lovsangsledere tar når de skriver låtene sine, var det nødvendig for meg å møte ulike lovsangsledere og lytte til deres erfaringer, refleksjoner og fortellinger. Jeg kunne valgt å gjøre dette som et gruppeintervju, hvor hver av informantene fikk dele egne erfaringer rundt et tema og respondere på de andres erfaringer og refleksjoner. Ulempen med denne måten å intervjuer på er at materialet eller kunnskapen som ville blitt generert potensielt ikke hadde gått dypt nok ned²⁹ i motivasjonen den enkelte har for å skrive de lovsangene de gjør. Jeg valgte derfor intervjuformen dybdeintervju, fordi dette ga meg mulighet til å få en større

---

²⁷ Laura O'Dwyer og James A Bernauer, *Quantitative research for the Qualitative researcher* (California: SAGE Publications Inc., 2014) s. 45

²⁸ Kirsti Malterud, *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring* (Oslo: Universitetsforlaget, 2011) s. 26

²⁹ Ritchie et. al., *Qualitative research practice – a guide for social science students and researchers* s. 213

forståelse for og innblikk i de forskjellige informantenes religiøse liv, konfesjonelle bakgrunn, gudserfaringer, forståelser av Bibelen og teologi og hvordan de arbeider når de skaper lovsanger.³⁰

2.2 Presentasjon av utvalg, informanter og intervjuform

2.2.1 Utvalg

Som nevnt i innledningskapittelet ønsket jeg å intervju fire-fem lovsangsledere som har vært aktive innen det norske lovsangsmiljøet fra tusenårsskifte og frem til i dag. Da noe av poenget med avhandlingen også er å belyse hvilke gudsbilder som formidles ut til massene, ble et av utvalgsriteriene at sangene til de jeg spurte om å være informanter brukes i utstrakt grad over det ganske land. Jeg ønsket med andre ord å velge informanter blant de mest kjente eller profilerte lovsangsledere i Norge. Jeg ønsket også å velge folk med ulik konfesjonell bakgrunn, da ulikt fokus teologisk i de ulike konfesjonene kan være med å belyse viktige sider ved problemstillingen min. Ideelt skulle det vært en likeverdig balanse mellom kjønnene blant informantene mine, men blant de profilerte lovsangslederne i Norge i dag er det flest menn. Den bakenforliggende årsaken til det er absolutt interessant nok i seg selv, men ikke noe jeg kan komme nærmere inn på i min avhandling.

2.2.2 Presentasjon av informanter

Det empiriske materialet i denne avhandlingen er basert på fire intervjuer med lovsangsledere som har en sterk posisjon i det norske lovsangsmiljøet. Alle informantene har vært en del av dette miljøet siden starten av 2000-tallet. Tre av dem er fortsatt aktive lovsangslederne, mens den fjerde ikke er like aktiv som før. En av dem er i startfasen med å bevisst skrive lovsanger som er brukssanger, mens to har aktivt skrevet brukssanger de siste ti årene. Den fjerde har opplevd at sangene vedkommende har skrevet, ble brukssanger uten at det var tiltenkt. Utover det bor de i og er fra ulike deler av landet. De tilhører ulike konfesjoner, men har til felles at de har vært – og til dels fortsatt er – aktive i karismatiske miljøer. Utvalget består av tre menn og en kvinne. Informantene ble hovedsakelig rekruttert via epost og sosiale medier. En av informantene har jeg møtt i ulike sammenhenger fra før. To av dem har ledet lovsang på

---

³⁰ Ibid., s. 180

ulike festivaler og konferanser jeg har vært på, mens den siste var helt ukjent for meg. Av hensyn til personvern vet ingen av informantene hvem de andre informantene er, men man kan gå ut fra at de har kjennskap til hverandre, da lovsangsmiljøet i Norge er forholdsvis lite.

Den ene informanten er altså en bekjent av meg. Å være bekjent av eller kjenne godt de man intervjuer kan kritiseres. På den ene siden kan det gjøre at det er lettere for informantene å åpne seg for forskeren, og kanskje er de mer direkte og konkrete i det de forteller, fordi de vet at forskeren kjenner dem fra før og derfor kan protestere på eventuelle overdrivelser eller skeivheter. Da er det med andre ord en fordel å kjenne informantene. På den andre siden kan det være en ulempe, ettersom informantene også kjenner forskeren og kanskje ønsker å gi han eller henne det han/hun er «ute etter», altså å tilpasse sine svar og meninger etter det de tror eller vet forskeren selv mener om det gitte tema³¹. I denne situasjonen måtte jeg altså være oppmerksom på relasjonen mellom meg og denne informanten, og forsøke å ikke la den bli styrende i samtalen.

I arbeidet med denne avhandlingen er det mange lovsangsledere i organisasjoner, kirkesamfunn og lokale menigheter som kunne blitt spurt om å delta, og jeg er sikker på at et utvalg med større bredde både med tanke på kirkelig tilhørighet, kjønn, grad av brukspopularitet (altså hvor langt ut sangene til den enkelte strekker seg) og landsdelstilhørighet på mange måter ville gitt en rikere avhandling, og kanskje også et sannere bilde av motivasjonen bak bruken av ulike ressurser, både teologiske og andre. Jeg har likevel valgt å konsentrere meg om fire lovsangsledere som i løpet av de første to tiårene av 2000-tallet har vokst til å bli de mest profilerte i Norge. Sangene deres brukes på et titalls kristne festivaler og konferanser over hele landet, både for ungdom og voksne, og følgelig har disse låtskriverne en stor påvirkningskraft med tanke på hvilke bilder av Gud de presenterer. Mitt ønske har vært å finne ut av hvordan de velger hvilket språk om Gud som gis til massene, om de er seg bevisst opprinnelsen til sine egne gudsbilder, og hvordan de bruker den påvirkningskraften de har.

---

³¹ Pål Repstad: *Mellom nærhet og distanse – kvalitative metoder i samfunnsfag* (Oslo: Universitetsforlaget, 2007), s. 82-83

2.2.3 Forberedelse til intervju

Både i fokusgruppeintervju og i dybdeintervju med enkeltpersoner er det vanlig med en *semistrukturert* intervjuform, det vil si at intervjuet forløper mer som en flytende samtale enn et intervju med fast struktur og helt bestemte spørsmål. Det semistrukturerte intervjuet baserer seg på at intervjueren har en intervjuguide som stiller åpne spørsmål. Dette gjør at både intervjueren og informant(e) er friere, og intervjueren har mulighet til å dvele lenger ved et spørsmål ved å stille oppfølgingsspørsmål og utfyllende spørsmål til informant(e)³².

I forkant av intervjuene lagde jeg en intervjuguide som skulle brukes under intervjuene (se vedlegg). Spørsmålene var direkte knyttet til underspørsmålene i problemstillingen min. Jeg var interessert i å finne ut av hvilke miljø informantene mine kom fra, og om miljøet deres har påvirket deres bilde av Gud og Bibelen eller betont enkelte teologiske temaer som viktigere enn andre. I tillegg var jeg selvsagt opptatt av å spørre om informantenes kreative prosess når de skriver lovsang, med vekt på hva som inspirerer dem og hva som er hovedressursene til de sangene de skriver. Jeg var også interessert i å finne ut hvordan lovsangsskribentene selv definerer lovsang og lovsangens formål. Til sist ville jeg spørre om informantene var seg bevisst påvirkningskraften de har gjennom sangene sine, særlig med tanke på at de er med å forme andre menneskers gudsbilde. Jeg lurte også om de hadde tenkt over «salgsaspektet» som ligger i populærmusikken. Moderne, norsk lovsang faller på mange vis innenfor det populærmusikalske spekteret, og jeg lurte på om det faktum at låtene til informantene mine blir sunget og brukt av et bredt publikum har noe å si for hva slags tekster de skriver og hvilke forståelser av Gud de presenterer.

I tillegg til de nevnte spørsmålene var jeg også innstilt på å stille oppfølgingsspørsmål til de svarene informantene ville gi. På forhånd sendte jeg ut en temaoversikt til informantene, med eksempelspørsmål under hvert tema. Jeg valgte å ikke sende ut alle spørsmålene jeg kom til å stille fordi jeg ønsket informantenes spontane svar på det jeg spurte om. Ved å ikke ha lest alle spørsmålene på forhånd, fikk informantene mulighet til å assosiere og trekke inn perspektiver og tanker som jeg ikke hadde tenkt på på forhånd. Det var selvsagt viktig i intervjusituasjonen at jeg som intervjuer ikke overlot styringen til informanten, men hele tiden

---

³² Ibid., s. 78-79

visste hvilket spørsmål vi skulle bevege oss mot, og at jeg hele tiden koblet svarene jeg fikk mot den faktiske problemstillingen. Her er noe av spenningen som finnes i det semistrukturerte intervjuet: Å på den ene siden ikke stille så knappe spørsmål at informanten bare svarer med enstavelserord, og på den andre siden å ikke la informanten få helt frie tøyler. Dersom informanten får snakke fritt uten at forskeren på noen måte styrer samtalen, kan hele intervjuet gli ut og bli noe som ikke svarer på forskerens problemstilling eller hypotese. Slik kan man ende opp med forskningsmateriale ikke kan brukes til å gi svar på eller belyse den aktuelle problemstillingen i prosjektet³³.

2.2.4 Gjennomføring av intervju

Alle intervjuene ble gjennomført i løpet av en måneds tid. Tre av intervjuene ble gjennomført i omgivelser som var informantens hjemmebane, enten på arbeidsplassen deres eller i deres nærmiljø. Et av intervjuene ble gjennomført over Skype, da det ikke var mulig å møtes ansikt til ansikt. Det er mulige ulemper med å gjennomføre intervjuer på denne måten, da man mister den direkte kontakten med informanten, og kan gå glipp av viktig kroppsspråk og mimikk fordi man ser vedkommende på en skjerm fremfor at man er ansikt til ansikt. Man får heller ikke etablert en god og trygg atmosfære over nett som man gjør når man fysisk sitter i samme rom. Intervju som forskningsmetode har av mange blitt kritisert for å være en useriøs metode, og særlig nett- eller telefonintervjuer har fått hard kritikk³⁴. Da alternativet var å miste en informant valgte jeg likevel å ha intervjuet over Skype. Jeg ser likevel at det kan være noe i kritikken telefon- og nettintervjuer får, da dette intervjuet var mye kortere enn de andre intervjuene, og informanten måtte spørre flere ganger for å oppklare hva spørsmålene handlet om. Det kan selvsagt også skyldes andre elementer enn den digitale settingen alene. Tre av intervjuene ble altså gjennomført i et lukket rom, med meg og informanten tilstede, mens det fjerde ble utført på en relativt tom kafé, hvor kun tre andre mennesker var i samme rom. Jeg brukte intervjuguiden som mal for spørsmålene, og strukturerte intervjuet i to deler:

1. Om informantenes bakgrunn, konfesjonstilhørighet, egne bilder eller forståelser av Gud, tanker om teologi og Bibelens viktighet

---

³³ Ritchie et. al. *Qualitative research practice – a guide for social science students and researchers*, s. 205-206.

³⁴ Ibid., s. 181-183

2. Om lovsang, hva formålet er med lovsang, hvordan skriveprosessen forløper, etc.

Selv om alle spørsmålene i intervjuguiden ble stilt, stilte jeg i dem ikke nødvendigvis i den rekkefølgen de sto. I stedet fulgte jeg opp på det informanten fremla, og slik ble noen av hovedspørsmålene jeg hadde listet opp omgjort til oppfølgingsspørsmål på noe informanten hadde sagt, eller ble rett og slett besvart uten at jeg stilte dem fordi informanten i et svar svarte på flere spørsmål. Før intervjuet ble gjennomført informerte jeg om at sitater fra intervjuet skal brukes i denne avhandlingen og om at intervjuet ville bli tatt opp ved hjelp av en diktafon. Informantene leverte også inn en samtykkeerklæring på at elementer som kom frem i intervjuet kunne brukes i denne avhandlingen.

Noe av det vanskeligste i intervjuprosessen var å holde spørsmålene enkle og korte fremfor flere spørsmål i samme setning. Dette er noe blant annet Johannessen, Tufte og Kristoffersen advarer mot i sin bok *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (2004). De mener det er et grunnleggende element i kvalitative intervjuer å la informanten få svare på ett spørsmål om gangen, og slippe å bli forvirret over å få to spørsmål på samme tid. Johannessen, Tufte og Kristoffersen fraråder også bruken av hvorfor-spørsmål, fordi det kan skape en usikkerhet rundt hvor dyptgående forklaringer informantene skal gi. I stedet bør man stille hva og hvem-spørsmål, som er beskrivende³⁵. Etter å ha lyttet til opptakene av intervjuene, må jeg fastslå at jeg opptil flere ganger både stilte to spørsmål i en setning og «hvorfor»-spørsmål. Dette kan kanskje forklares med manglende erfaring som kvalitativ forsker hos undertegnede.

Hver av intervjuene varte mellom 45 og 90 minutter, og utgjør til sammen 67 sider med transkribert tekst. Etter intervjuene transkriberte jeg opptakene jeg gjorde. Jeg tok også med lyder som «ehh» og «mm» og har markert sukk, pauser og latter for å gjøre transkripsjonen mer muntlig i stil. Alle intervjuene er transkribert til bokmål, på tross av ulike dialekter hos informantene mine, dette for å styrke anonymiteten til informantene. Alle stedsnavn, personnavn og andre identifiserende elementer (platenavn, navn på lovsanger, navn på festivaler etc.) er også utelatt for å gjøre materialet så anonymt som mulig. Informantene har

---

³⁵ Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte og Line Kristoffersen, *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*, s. 139-40

fått fiktive, kjønnsnøytrale navn – Alex, Kim, Toni og Inge – for å bedre kunne anonymisere dem. Disse navnene har ingenting å gjøre med deres virkelige navn og kan ikke knyttes til dem på noen måte. I beskrivelsen av funnene mine i analysekapittelet hvor det hadde vært naturlig å bruke personlige pronomen som «han» og «hun» har jeg i stedet valgt det kjønnsnøytrale «hen», for lettere å kunne anonymisere informantene. Sitatene er gjort i kursiv eller kursiv med hermetegn «». I enkelte sitater er noe tekst med klammeformer [ ] benyttet for å gjøre sitatet mer forståelig for leseren.

2.3 Etikk i intervjusammenheng

Metoden jeg bruker for innsamling av materialet i forbindelse med denne avhandlingen gir noen etiske føringer. I intervjuene mine ber jeg informantene om å fortelle om deres personlige tro, deres bakgrunn, deres forståelse av Bibelen og deres gudsbilder. Alt dette klassifiseres ifølge Norsk senter for forskningsdata (NSD) som sensitiv informasjon. Det er derfor viktig for meg å på ulike måter anonymisere informantene mine (bruke dekknavn, ikke ha et mønster i presentasjon av svarene til informantene som gjør det lett å finne ut av hvem de er, osv.). Av hensyn til personvern kan jeg heller ikke bruke sangtekster fra de informantene jeg har som konkrete eksempler på resultatene av de kreative prosessene deres. Dersom jeg skulle ha brukt sangtekster i avhandlingen, måtte jeg ha presisert at de valgte tekstene kun er ment som eksempler på moderne, norsk lovsang og ikke eksempler på sanger skrevet av informantene mine. Jeg har likevel ikke valgt å bruke sangtekster, da lovsangsmiljøet i Norge er såpass lite at man lett kunne koblet en av sangtekstene til en av informantene mine, selv om det ikke var intensjonen fra min side. Jeg er også klar over at fordi jeg behandler sensitiv informasjon i denne avhandlingen, må alt av lyd – og videoopptak, samt notater rundt intervjuer osv. destrueres når prosjektet er ferdig, dette for å ivareta informantenes personvern.

2.3.1 Sentrale begreper i kvalitativ forskning

I kvalitativ forskning er det tre begreper, validitet, reliabilitet og generaliserbarhet, som er særlig sentrale for å sikre at et forskningsprosjekt har god kvalitet, at kunnskapen som

presenteres i prosjektet er til å stole på og at den kan overføres til andre sammenhenger³⁶. Det bør nevnes at det er ulik forståelse av hvordan disse begrepene bør håndteres i den kvalitative forskningen³⁷, og det er også svært mye som kan sies om disse begrepene, både i positive og negative vendinger. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i den forståelsen av begrepene som presenteres hos Kvale og Brinkmann i *Det kvalitative forskningsintervjuet* (2009), om enn i en mer kortfattet form.

2.3.1.1 Validitet

Validitet er ofte knyttet til sannhetsaspektet i materialet eller kunnskapen som forskningen presenterer³⁸. Det handler om hvor sterke de argumentene man kommer med er, hvor riktig eller sant det du presenterer er, og om metoden man bruker er den best egnede for å undersøke det fenomenet man skal undersøke³⁹. I kvalitativ forskning er det viktig å huske at validering ikke kan knyttes til det ferdige forskningsproduktet alene. Det er en vesentlig del evalueringen av hele arbeidsprosessen, av forskeren som person, forskerens moralske integritet og forskerens «praktiske klokskap⁴⁰». Fra planleggingsfasen, gjennom tematisering av forskningsprosjektet, intervjuing eller innsamling av materiale på andre måter, transkribering, analyse og rapportering må man hele tiden ha valideringsperspektivet i bakhodet: Hvor godt begrunnet er dette? Tilfører prosjektet konstruktiv og bruksnyttig kunnskap til samfunnet rundt? Er det informantene sier eller gjør troverdig, eller må man grave dypere for å komme til kjernen i det de mener? Hvilke språk må man bruke for å på en gyldig måte kunne overføre materiale fra en muntlig til skriftlig form? Er analyse spørsmålene og tolkningen av materialet logiske⁴¹?

For å styrke validiteten i dette prosjektet, har det vært viktig for meg å være bevisst på min egen rolle og forforståelse til temaet, som vil bli redegjort for senere i dette kapitlet.

Validitetsprinsippet har også vært viktig i prosessen med å finne informanter og utvikling av spørsmålsguide til intervjuene.

---

³⁶ Steinar Kvale og Svend Brinkmann: *Det kvalitative forskningsintervjuet* (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2009), s. 246

³⁷ Ibid., s. 249

³⁸ Ibid., s. 250

³⁹ Ibid., s. 251

⁴⁰ Ibid., s. 253

⁴¹ Ibid. s.254

Selv om valideringsprosessen er svært viktig å ha med seg hele tiden, inngår det også i en god valideringsprosess å la materialet få plass til å snakke for seg selv. En «overvalidering» av kunnskap kan føre til at kunnskapen virker ugyldig eller svak, fordi det virker som om den ikke kan stå alene eller på egne bein⁴².

2.3.1.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler om troverdigheten i forskningen man presenterer. God reliabilitet er, som validitet, knyttet til mange ledd i den kvalitative forskningsprosessen, ikke bare resultatene. Det handler om at forskningsmetoden er gjort på en slik måte at den kan gjentas av andre med tilnærmet likt resultat, både i intervjugjennomføring, transkribering og kategorisering av innsamlet materiale⁴³. I dette prosjektet har jeg forsøkt å oppnå reliabilitet ved å være gjennomsiktig i metodiske valg og være ærlig om problemer eller utfordringer som har oppstått underveis i arbeidet. Det har også vært viktig at det gjennom avhandlingen er en rød tråd som knytter teori, metode og materiale sammen. Teorikapittelet mitt befatter seg med religionssosiologiske typologier for å kategorisere ulike typer religiøse fellesskap i en bestemt setting i England. Disse typologiene ligger også i bakgrunnen for spørsmål til mine informanter om deres kirkelige eller kristne bakgrunn.

2.3.1.3 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet handler om hvorvidt kunnskap som er generert gjennom forskning kan overføres til andre sammenhenger, eller anses for å være allmenngyldig eller universell. Det er uenighet blant noen forskere om hvorvidt kvalitativ kunnskap eller kasusforskning i det hele tatt kan generaliseres, fordi materialet som det forskes på er for lite eller smalt⁴⁴. Kritikken av dette har blitt imøtegått av Bent Flyvbjerg, som mener at generalisering ut fra kasusforskning er fullt mulig, og at det heller kommer an på det fenomenet man forsker på, og hvor godt og grundig forskningen er gjennomført⁴⁵.

---

⁴² Steinar Kvale og Svend Brinkmann: *Det kvalitative forskningsintervjuet* (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2009), s. 264

⁴³ Ibid. s. 250

⁴⁴ Ibid., s. 265

⁴⁵ Ibid., s. 269

Denne avhandlingen kan kanskje kritiseres for å ha et for smalt empirisk materiale til å kunne generaliseres, med kun fire lovsangsforfattere som informanter. Det *er* vanskelig å generalisere funnene jeg har gjort til å gjelde alle lovsangsforfattere, både nasjonalt og globalt. Samtidig har informantene i dette prosjektet vært en del av lovsangsmiljøet i Norge fra den spede begynnelse, og kan dermed bidra til å gi en dybdeforståelse inn mot det jeg forsøker å finne ut. Kanskje kan deres svar gi gjenklang og resonans til en bredde av lovsangsforfattere, både i Norge og internasjonalt.

I tilknytning til begrepene validitet, reliabilitet generaliserbarhet, er det viktig å huske på at kvalitativ forskning befatter seg med mennesker, som stadig er i utvikling og kan endre mening eller vekte elementer forskjellig, både som forskere og informanter. Slik vil man aldri kunne reprodusere en studie eller et forskningsprosjekt ned til minste detalj.

2.3.2 Egen forforståelse

Videre er det noen siste perspektiver som er viktige å huske på. Man kan ikke komme bort fra at en forsker alltid vil være påvirket av sin bakgrunn når han eller hun velger seg et forskningsområde, metoder for forskning, hva som er rammen rundt et prosjekt, hva som er de viktigste funnene i et prosjekt og hvordan disse funnene skal tolkes⁴⁶. Forskeren er et menneske med sine egne forforståelser og sin egen tolkningshorisont, og man kan derfor diskutere om forskeren kan regnes som en objektiv observatør⁴⁷. Antropologen Jean Lave mener at dette ikke er et hinder når det kommer til kvalitativ forskning - det eneste instrumentet som er komplekst nok til å forstå mennesket, er nettopp et annet menneske, påstår han, og mener med det at egen erfaring og liv er et godt nok redskap for å finne ut noe sant om verden⁴⁸. På motsatt side vil metodologiske positivister si at sannhetsgarantien i forskning baserer seg på at man strengt overholder en bestemt type forhåndsbestemte og forhåndsspesifiserte regler⁴⁹. Uavhengig av hvilken posisjon man er tilhenger av, er det viktig

---

⁴⁶ Kirsti Malterud, «Qualitative research: standards, challenges and guidelines», *The Lancet Journal*, nr. 9280, 2001, s. 485

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Steinar Kvale og Svend Brinkmann: *Det kvalitative forskningsintervjuet*, s. 100

⁴⁹ Ibid., s. 99

at man er klar over egne forforståelser, forventninger og egen posisjon inn mot det man forsker på. Her bør man også være bevisst begrepene insider/outsider, altså hvorvidt man har engasjement og god kjennskap til det feltet man skal studere, eller om man møter forskningsfeltet med så å si blanke ark. Insider/outsiderperspektivet får konsekvenser for relasjonen mellom forsker og informant, for fortolkning av og meningsinnhold i ord og begreper og for hvilke momenter i materialet man velger å belyse eller vektlegge⁵⁰.

Som ung voksen og oppvokst i et kristent, relativt karismatisk miljø, har jeg selv vært med å bruke mange av sangene som informantene mine har skrevet. Jeg har selv ledet mye lovsang og vært opptatt av lovsang gjennom ungdomstiden og inn i voksenlivet. Jeg har derfor en slags tilknytning til informantene mine som de selv ikke er klar over, i det at de har vært forbilder både for meg og mange i min omgangskrets når det kommer til låtskriving, lovsangsledelse og kristent liv. Jeg har med andre ord en type insiderposisjon i det feltet jeg har forsket på i denne avhandlingen. Det har derfor vært viktig å være bevisst på at jeg i intervjusituasjonen hadde en forskerrolle og skal undersøke et fenomen og det som ligger til grunn for dette fenomenet, fremfor å være en «fan», eller tilhenger av informantene og deres sanger, stil eller form for åndelig ledelse.

2.4 Metode brukt i analyse av materialet

Kirsti Malterud sier i sin bok *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring* (2011) at innsamlet materiale som ikke er gjennomarbeidet og har en tydelig struktur, fort kan føre til at forskeren kun holder seg til overfladisk synsing. Det er også viktig i analyse av kvalitative data at materialet presenteres på en måte som gjør det lett for leseren å følge det som har blitt gjort, og dermed sikre prosjektet validitet, pålitelighet og muligheten for å generalisere funnene i større eller mindre grad⁵¹. Det har derfor vært viktig i prosessen med å analysere og tolke materialet mitt å strukturere det jeg har funnet ut både ut fra elementer i problemstillingen min og teoriene jeg har brukt, men også temaer fra det som har vist seg å være noe de ulike informantene har til felles.

---

⁵⁰ Kirsti Malterud, *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring*, s. 42

⁵¹Ibid., s. 91

I analyseprosessen har jeg altså brukt abduktiv metode eller tilnærming. Dette innebærer at forskeren beveger seg mellom det empiriske materialet og teorien og på den ene siden bruker teorien for å belyse eller tolke det empiriske materialet. På den andre siden brukes det empiriske materialet til å utvikle eller utdype teorien⁵². Jeg har benyttet meg av en kjent metode innen kvalitativ forskning for å strukturere materialet mitt, nemlig koding og kategorisering. Kodingen var både begrepsstyrt – altså ut fra problemstilling og teori jeg hadde funnet i forkant av intervjuene – og datastyrt, det vil si at kodene ble til ettersom jeg leste materialet.⁵³ Dette går også godt sammen med abduktiv metode. Jeg strukturerte materialet mitt med hjelp av fargekoder. Etter første runde med lesing av materialet satt jeg igjen med fjorten temaer. Ved gjentatt lesning av materialet kunne jeg slå sammen flere temaer til en kategori. Jeg endte til sist opp med fem temaer jeg har valgt å belyse i analysekapittelet. Tre av temaene er direkte knyttet til underspørsmålene i problemstillingen min. Et av temaene handler om fenomenet lovsang og hvordan denne blir til med tanke på inspirasjon, bruk av både de teologiske ressursene og andre ressurser. Det siste temaet handler om lovsangsledernes selvforståelse og hva de tenker rundt lovsangens formål, dens tilknytning til populærkultur osv. I tillegg har det gjennom analyseprosessen blitt tydelig et overordnet tema som kan knyttes til Woodhead og Heelas' teori om spiritualitet. Det er denne teorien som skal gjøres rede for i det neste kapittelet.

---

⁵² Marielle Stigum Gleiss (førstemanuensis i samfunnsfag, MF- vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn), powerpoint i forelesning i kvalitativ og kvantitativ metode, våren 2018

⁵³ Steinar Kvale og Svend Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervjuet*, s. 209

3 Teorikapittel

I denne masteravhandlingen forsøker jeg å belyse hvilke teologiske og/eller kulturelle ressurser som er i bruk når lovsangsledere skaper lovsanger, med særlig vekt på gudsbilder, teologi og bibelbruk. I startfasen av denne avhandlingen ønsket jeg å finne ut hvilke bilder av Gud lovsangsledere bruker i sine tekster, og hvor disse bildene kommer fra. Etter søk i databaser som Idunn, EBSCOHost Ebook Collection, eBook Academic Collection, ATLA Religion og Brage, fikk jeg flere treff på både gudsbilder og på lovsang, men sjelden er de to elementene koblet sammen. Jeg måtte derfor gå bredere i hva jeg undersøkte, og utvidet problemstillingen min til å omhandle både teologiske og kulturelle ressurser som er i bruk når lovsang skapes. Videre måtte jeg også tenke utenfor boksen når det gjaldt teorien som er brukt i denne avhandlingen, og beveget meg derfor mot religions sosiologiske teorier.

Forståelsen av hvem Gud er og hva slags relasjon man kan ha til han/hun/det, er mangefasettert. Gjennom historien har kirken til alle tider holdt fast på sine læresetninger og dogmer om hvem Gud er, og gudsbilder har blitt videreført og nedarvet gjennom generasjoner. I den vestlige verden har også kirken hatt stor innflytelse på samfunnet, og lenge har majoriteten av befolkningen tilhørt og bekjent seg til den kristne tro. I dag anser vi likevel det moderne samfunnet for sekulært, da religion, spiritualitet og tro i økende grad har blitt en privatsak. Den kanadiske filosofen og professoren Charles Taylor⁵⁴ hevder at det moderne samfunnet har tatt en «massive subjective turn⁵⁵» når det kommer til spiritualitet. Spiritualiteten har tatt en vending vekk fra at tradisjonen, det objektive og det eksterne er det meningsgivende og identitetsskapende. Den vender seg heller mot at subjektet står i sentrum for å skape mening, identitet, spiritualitet og tro for *seg selv*, ut fra sitt eget levde liv og sine egne erfaringer⁵⁶. Noen som tar utgangspunkt i Taylors teori for å se om den stemmer i praksis, er religionssosiologene Linda Woodhead og Paul Heelas. Deres teori og forskningsprosjekt fremsetter påstanden om at det pågår en spirituell revolusjon i det moderne samfunnet, i takt med den subjektive vendingen.

---

⁵⁴ Alnes, Jan Harald «Charles Taylor» i *Store norske leksikon*, sist endret 10. november 2011, https://snl.no/Charles_Taylor, lastet ned 07.12.18

⁵⁵ Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality* (UK: Blackwell Publishing, 2005) s. 2

⁵⁶ Geir Afdal, *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering* (Oslo: Universitetsforlaget, 2013), s. 28

Woodhead og Heelas har fått kritikk for teoriene sine, og noe av den kritikken vil bli behandlet senere i dette kapittelet. Dersom det viser seg at de har rett, er den spirituelle revolusjonen og den subjektive vendingen i så fall synlig også innad i kristne lovsangsmiljøer? Påvirker det hvilke bilder og forståelser av Gud som presenteres? Det er spørsmål jeg vil komme nærmere tilbake til i drøftingskapittelet mitt (5).

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for Linda Woodhead og Paul Heelas teori og forskningsprosjekt om den spirituelle revolusjonen i det moderne samfunnet, med særlig fokus på de ulike typologiene for spiritualitet som de presenterer. Redegjørelsen av teorien vil bidra til å bedre forstå variasjonene som finnes i ulike typer kristne menigheter og/eller -miljøer. Den vil også være hjelpelig med å kategorisere noen av svarene jeg har fått fra informantene, da mange av intervju spørsmålene dreide seg om den enkeltes kirkelige/kristne bakgrunn.

3.1 Religion og spiritualitet

I denne delen av kapittelet vil jeg redegjøre for ulike typologier for spiritualitet som Heelas og Woodhead fant gjennom prosjektet sitt i Kendal i Storbritannia.

3.1.1 Kendalprosjektet

I boken *The spiritual revolution: Why religion is giving way to spirituality* (2005) presenterer forfatterne Paul Heelas og Linda Woodhead forskningen sin på spiritualitet og religion. Påstanden eller tesen deres er at samfunnet og kulturen vår har tatt en subjektiv vending, hvor enkeltindividet og den indre erfaringen har blitt viktigere enn de ytre forventningene eller en ytre autoritet. Heelas og Woodhead fremsetter påstanden om at denne vendingen også er mulig å se i det religiøse eller åndelige landskapet⁵⁷. De kaller det den spirituelle revolusjonen, og med det mener de at de holistiske eller utradisjonelle formene for spiritualitet – som ofte er subjektivt rettet – i større og større grad tiltrekker seg mennesker mens den etablerte religionen er på tilbakegang. For å teste hypotesen sin, gjennomførte Heelas og Woodhead et forskningsprosjekt over en lengre tidsperiode i den engelske småbyen Kendal. Forskerne delte religiøsitet inn i to aspekter - den etablerte religionen, «livet som

---

⁵⁷ Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality*

religion⁵⁸», og subjektivt-liv-spiritualiteten, eller det holistiske miljøet. Begge disse formene for spiritualitet var å finne i Kendal, og gjennom forskningsprosjektet ville Heelas og Woodhead finne ut hva som kategoriserte de ulike formene for religiøsitet eller spiritualitet, og hvordan disse karakteristikkenes styrket eller svekket hypotesen om en spirituell revolusjon.

3.1.2 Ulike modeller for kategorisering av spiritualitet og religion

Funnene i Kendal viste at blant de grupperingene som tilhørte kategorien «livet som religion», var meningen med religionen eller troen at mennesker ble veiledet av en høyere makt eller autoritet utenfor dem selv som ville hjelpe dem til å finne tilfredshet i det felles beste fremfor det individualistiske eller egoistiske. Disse grupperingene tilhørte kristendommen. Det holistiske eller subjektivt spirituelle miljøet var mer opptatt av å hjelpe enkeltindivider til å leve ut sin egen, unike spiritualitet og indre liv på deres unike måte, og hadde ingen direkte tilknytning til en bestemt religion, med unntak av noen buddhistiske grupperinger⁵⁹.

3.1.2.1 Menighetstyper

Da de gikk dypere inn i de grupperingene som ble kategorisert som «livet som religion», ble det klart for Heelas og Woodhead at man kunne kategorisere disse i fire ulike menighetstyper. Et samlingspunkt for disse var som nevnt overbevisningen om at sannhet og det å leve et godt og ekte liv stammer fra at man er en del av et fellesskap som vender seg mot en høyere, transendent og god autoritet. Fokuset var altså troen på den høyere makten, kraften eller Gud som kilde til liv, fremfor å gå i dypet av seg selv⁶⁰. Bibelen, tradisjonen og menighetsfellesskapet var i større grad en rettesnor for livet enn følelser og intuisjon. Jesus Kristus ble sett på som et eksempel, en rollemodell og hyrde, og tema som overgivelse, selvpoppofrelse og lydighet samt det å være en disippel ble satt høyt. Det er Guds stemme heller enn ens eget indre liv som er den moralske rettesnoren, og sannheten er «der ute» fremfor i det indre – den finnes i det transendente heller enn i det immanente. Likevel er

---

⁵⁸ Geir Afdal, *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering* s. 23

⁵⁹ Ibid. s. 25

⁶⁰ Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality* s. 14

kirken og dens ledere også moralske veiledere som gir alle medlemmene samme moralske rettesnor for livsførsel, basert på tradisjonen og Bibelen⁶¹.

Når det er sagt, fant man som sagt at menighetene kunne deles inn i fire kategorier, alt etter hva slags fokus de hadde. For Heelas og Woodhead var det også interessant å finne ut av om noen av disse menighetene hadde i seg elementer som var sammenlignbare med det som er hovedfokuset i det holistiske miljøet, nemlig å finne dypet av hvem man selv er og følge den indre stemmen.

Den første typen menigheter var den som var preget av *forskjeller*. Her blir forskjellen mellom Gud og mennesket, Skaperen og skapningen vektlagt. Fokuset på den enkeltes følelser, opplevelser, frykter, håp og lengsler er også viktig. Gud blir sett på som noe totalt forskjellig og adskilt fra denne verden. De som søker Gud og holder hans bud vil bli belønnet med et forvandlet indre liv - de vil bli «født på ny». I denne typen menighet henvender seg i så måte godt til kulturen rundt, fordi fokuset på det individuelle - som også gjennomsyrrer samfunnet vårt – tas på alvor. Samtidig vektlegges det at indre vekst og forvandling ikke kommer fra en selv, men fra å følge og rette seg etter Gud, Kristus, Bibelen og menighetsfelleskapet, altså en ytre autoritet. Man appellerer til mennesker som har det vanskelig ved å tilby «helbredelse» i brutte liv og gjenopprette gleden i livet til mennesker gjennom å knytte dem til Gud. Denne typen menighet lærer at hver enkelt er kalt til å ta valget om å følge Gud. Man tar på alvor menneskelige utfordringer/kriser, og er opptatt av å helbredelse til både ånd, sjel og kropp. Det oppfordres likevel ikke til at den enkelte skal gå sine egne veier åndelig sett. Man blir heller veiledet gjennom svært definerte og regulerte plikter og praksiser. Menneskesynet i denne typen menighet er ganske negativt, med fokus på den enkeltes behov for å bekjenne sin synd, selv om man også er opptatt av at Gud elsker alle mennesker⁶². Klimakset i den enkeltes åndelige liv blir derfor *omvendelsen*, som det gjerne gis *vitnesbyrd* om etterpå, for eksempel hvordan Gud har satt en fri fra det gamle livet og gitt mening til det nye. Det nye livet blir dermed også normativt i forhold til regler og forventninger – kanskje kan det betegnes som en disippelgjøring som blir mer en

---

⁶¹ Ibid., s.15-17

⁶² Tone Kaufman: Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge»,s. 18

disiplinering? Autoriteten ligger i Gud og Skriften, utenfor mennesket. Det gode liv er det livet som leves i streng konformitet med denne autoriteten⁶³. I Kendal var denne typen menighet å finne i uavhengige menigheter som Jehovas vitner eller Jesu Kristi kirke av Siste Dagers Hellige⁶⁴. I en norsk setting kan den ha paralleller til bedehusmiljø.

Den andre typen menighet var menigheter preget av humanitet eller humanetiske perspektiver. I disse menighetene er mennesket og Gud knyttet tettere sammen enn i menigheter der forskjellene løftes frem. Det samlende punktet eller det mennesket og Gud har til felles er nettopp *menneskeligheten*. Her vektlegger man også viktigheten av å tilbe Gud gjennom å tjene menneskeheten. Her er autoriteten «Gud i mennesker og mennesket i Gud», altså at man praktiserer og fokuserer på etikk over dogmatikk, kjærlighet over loven, denne verden over den neste, og enhet fremfor adskillelse. Erfaringdimensjonen er med andre ord tonet ned⁶⁵. Denne type menighet kan karakteriseres som «liberale», fordi den enkelte her har en større frihet med tanke på trosoppfatninger og kristne praksiser. Samtidig gjør det sterke fokuset på moral, nestekjærlighet og det å sette Gud og nesten foran seg selv denne typen menighet til den som fokuserer minst på det subjektive. Man vektlegger ikke den enkeltes indre ønsker, behov og opplevelser, men retter fokuset utover mot andre mennesker og mot Gud – Gud først, så nesten, meg selv til sist. Det kan gjøre at enkeltindivider føler skam eller skyldfølelse over å fokusere på seg selv, og at det er lite språk og rom for å snakke om de vanskelige tingene i eget liv, eller personlige problemer og utfordringer. Fellesskapet i gudstjenesten og det kristne livet får slik sett så stor plass at det overskygger den enkeltes unike, personlige erfaringer og opplevelser⁶⁶. I denne typen menigheter var de store og mer tradisjonelle kirkene som den katolske og protestantiske kirke representert⁶⁷.

---

⁶³ Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality* s. 17-21

⁶⁴ Geir Afdal, *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering* s. 25

⁶⁵ Tone Kaufman: Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge» s. 18

⁶⁶ Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality* s. 18

⁶⁷ Geir Afdal, *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering* s. 25

Den tredje og fjerde typen menighet har likhetstrekk med henholdsvis type en og to – de ble kategorisert som 3) menigheter preget av forskjeller og erfaring, og 4) menigheter preget av humanitet og erfaring.

Menighetene som var preget av forskjeller og erfaring, har egentlig det meste til felles med de som var preget av forskjeller. Det som skiller disse, er at menighetene som var preget av forskjeller og erfaringer hadde et større fokus på nettopp den enkeltes individuelle erfaring av Gud. Man tenker seg her at Gud kan møte den enkelte individuelt og direkte ved Den hellige Ånd. Gud som autoritet er ikke bare «der ute» i Bibelen eller som en ytre størrelse – han er også i det indre livet. Den virkelige omvendelsen kommer derfor i en subjektiv og individuell erfaring av Den hellige Ånd. Selv om man er positiv til den subjektive, åndelige erfaringen, er det fortsatt et sett med regler som regulerer hva som er «sann» eller rett åndelig erfaring. Erfaringer av Den hellige Ånd eller Guds nærvær uttrykkes gjerne i tilbedelse med takknemlighet, glede, kjærlighet og feiring. Hovedformålet med tilbedelsen eller responsen på de åndelige erfaringene og opplevelsene er å opphøye Gud, og Åndens uttrykk i enkeltmennesket prøves alltid mot det bibelske materialet⁶⁸. Det er med andre ord både en fast etisk og dogmatisk ramme, og samtidig en relativt stor frihet til å ta personlige gudserfaringer på alvor⁶⁹. Menigheter som falt under denne kategorien var gjerne karismatiske grupper fra ulike konfesjoner⁷⁰.

Den fjerde typen menighet er som nevnt menigheter preget av humanitet og erfaring, og var i Kendal representert ved en unitaristmenighet og en kvekerforsamling⁷¹. Denne typen menighet har mye til felles med menighetene som er preget av humanitet, men går desto lenger i å gjøre gapet mellom den allmektige Gud og mennesker mindre. Man tenker seg her at det hellige/guddommelige/transendente er noe man kommer mer i kontakt med gjennom sitt indre liv enn gjennom ritualer, Skriften og sakramentene i det kristne fellesskapet. Denne typen menigheter er lengst vekk fra å «overstyre» den enkeltes indre, åndelige liv. Her

---

⁶⁸ Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality* s. 20

⁶⁹ Tone Kaufman: Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge» s. 18

⁷⁰ Geir Afdal, *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering* s. 25

⁷¹ Ibid.

oppmuntres medlemmene til å gå sine egne veier, både i livet og åndelig sett. Prekenene er ofte refleksjoner over hva som har hjulpet den enkelte på deres åndelige vandring med Gud. Fokuset her, både i smågrupper og i det store fellesskapet, er at enkeltpersoner har noe å komme med og mulighet til å utvikle sin egen, meningsfulle vei på det åndelige plan. Her er ikke Gud en ekstern autoritet som står over individet, men heller den dypeste spirituelle dimensjonen ved alt liv og alle menneskers liv. Det er ved dype, personlige erfaringer at man møter Ånden – Ånden beveger seg på dypet av vårt indre, og disse dypene i oss selv er også der den enkeltes liv kobles sammen med alt levende. (Merk: De yngre i disse menighetene søker mest mot det overnevnte, mens de eldre er mer komfortable med etablerte systemer og mønstre for å gjøre ting). Også er her det humanitære perspektivet viktig, som gjør at det enkeltes egen åndelige vandring kan bli satt i skyggen til fordel for arbeidet med å skape en bedre verden for alle – altså arbeidet for det felles beste⁷².

3.1.2.2 Holistisk miljø

I Kendal og omegn var det holistiske miljøet pulserende. Heelas og Woodhead deler aktivitetene der inn i to kategorier – en-til-en-aktiviteter og gruppeaktiviteter. Spennet av ulike aktiviteter var bredt: alt fra yoga, thai chi og buddhisme til aromaterapi, aleksanderteknikken, osteopati og naturopati, for å nevne noen. Aktivitetene foregikk ulike steder, både på egne sentre, og i offentlige bygninger. I det holistiske miljøet var 80% av de som benyttet seg av tilbud og aktiviteter overbevist om at det finnes en kraft eller spirituell ånd som gjennomstrømmer alt som lever. De ulike aktivitetene gjorde det mulig å komme i kontakt med dette spirituelle, som også finnes i dypet av en selv. Nesten halvparten av de spurte i det holistiske miljøet mente at kjernen i denne universelle kraften er *kjærlighet*, både til seg selv og andre. Her dikteres ikke livet av utenforliggende eller transcendent autoriteter, men springer ut fra det indre livet hos hvert enkelt menneske⁷³. Ord som harmoni, balanse, «flow» og vekst var mye brukt blant lærere/coacher i dette miljøet, samt fokuset på hele mennesket – ånd, sjel og kropp. Man ønsket her å ta et oppgjør med barrierer i følelsesliv og psyke så vel som kroppslige spenninger, og å arbeide for å fjerne det som hindrer en i å kjenne seg selv helt og fullt og dermed bli en bedre versjon av seg selv. Målet var komme på

---

⁷² Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality* s. 21-22

⁷³ Tone Kaufman: Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge» s. 18

dypet i sitt eget indre, slik at man kunne få videre hjelp til åndelig oppvåkning og vekst, og komme videre i vandringen mot å bli et helt, sant menneske.

I det holistiske miljøet var både den åndelige og personlige reisen viktig. Hver enkelt har sin egen vandring, og aktivitetene ble lagt opp deretter. Coachene eller lederne var opptatt av å ikke ha en agenda eller dogmer som de ville trekke nedover hodene på folk. Snarere ville de være med å tilrettelegge for at enkeltmennesket selv skulle vokse, helbrede seg selv, utvikle seg og stadig komme dypere i sitt indre. Det er i den enkeltes indre at autoriteten for akkurat *deres* liv ligger, ikke i en ytre kraft. Erfaringene i dette miljøet dreide seg derfor om den enkeltes velvære, livskvalitet, gode relasjoner og entusiasme for livet, og man var opptatt av å løfte frem individers unike åndelige erfaringer som noe sant, rett og viktig. Her gikk man altså vekk fra en felles moral for alle deltakere, eller at alle var underlagt den samme rollen (som disipler, etterfølgere etc.). I stedet handlet det om å bli seg selv helt og fullt, om livskvalitet utfra det indre livet, og om den enkeltes unike vei i å følge sitt eget hjerte⁷⁴.

3.1.3 Konklusjon for Heelas og Woodheads forskningsprosjekt

I forskningsprosjektet sitt mener Heelas og Woodhead å finne spor av at det har skjedd større eller mindre spirituelle revolusjoner både i Kendal og i verden som sådan⁷⁵. Det innsamlede materialet av oppmøte og deltakelse på aktiviteter i de to ulike religiøse aspektene ga få signaler om at den etablerte «livet som religion» hadde færre deltakere enn den holistiske/subjektive spiritualiteten. Samtidig så man at over tid har deltakelse på tradisjonelle kirkelige eller kristne arrangementer i Storbritannia (som er primærlandet for dette forskningsprosjektet) sunket, mens det har vært en betydelig vekst i det holistiske/subjektivt-spirituelle miljøet⁷⁶. Heelas og Woodhead mener at årsaken ligger i den subjektive vendingen hele samfunnet har tatt. «Livet som religion» har en struktur som krever at mennesker underkaster seg roller, normer og oppgaver som allerede er gitt. Denne kulturen taper terreng ellers i samfunnet og blir derfor også en vikende front innad i religiøse sammenhenger⁷⁷. På den andre siden svarer den holistiske spiritualiteten på den omkringliggende kulturens ønske

---

⁷⁴ Paul Heelas og Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality* s. 24-30

⁷⁵ Geir Afdal, *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering*, s. 27

⁷⁶ Ibid., s. 28

⁷⁷ Ibid., s. 29

(og krav!) om subjektets mulighet til å realisere seg selv og finne sannhet og mening ut fra sitt eget liv og sine erfaringer. Den opplever på denne måten et oppsving⁷⁸.

3.1.4 Kritikk av Heelas og Woodhead

Heelas og Woodhead er religions sosiologer og forskere, og opererer i så måte med hypoteser, teorier og typologier i sitt forskningsarbeid. I Kendalprosjektet ble avgrensningen mellom «livet som religion» og den holistiske spiritualiteten tydelig markert, også fordi de faktisk i realiteten var to separate verdener av forståelse og praktisering av religiøsitet og spiritualitet⁷⁹. Man kan likevel argumentere for at Heelas og Woodhead fører en ganske dikotomisk linje i analysen av sitt materiale, slik Geir Afdal gjør i sin bok⁸⁰. Han mener at svart-hvitt-tenkingen som Heelas og Woodhead bruker i kategoriseringen sin av de to ulike formene for spiritualitet og religion, gjør at de mister noe vesentlig: de mister prosessene og bevegelsen som foregår i *mellomrommet* mellom subjektivitet og objektivitet, mellom indre autonomi og ytre autoritet⁸¹. Som professor i religionspedagogikk er Afdal naturlig nok opptatt av hvordan læring oppstår, og vektlegger at den aldri oppstår i et vakuum – både deltakere i menighetene som blir kategorisert under «livet som religion», og deltakere i nyere former for spiritualitet tar del i praksiser og tar i bruk ressurser for å lære og utvikle seg. De ytre rammene alene kan ikke gi noe meningsbærende til deltakerne i «livet som religion», på samme måte som den indre stemmen alene ikke er nok for at deltakerne i det holistiske miljøet skal utvikle seg. Det kreves begge deler, at det enkelte subjekt på en eller annen måte kommer i kontakt med et objekt eller noe objektivt utenfor seg selv. Slik oppløses svart-hvitt-tenkingen, og man står igjen med en gråtone hvor det hele tiden pågår en dynamisk forhandlingsprosess mellom det ytre og det indre, eksternt og intern autoritet, mellom det subjektive og det objektive⁸².

Til tross for sin svakhet i å være dikotomiske, velger jeg likevel å bruke Heelas og Woodheads typologier i denne avhandlingen, med det i bakhodet at typologier ikke nødvendigvis beskriver virkeligheten slik den faktisk er.

---

⁷⁸ Geir Afdal, *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering*. s. 29

⁷⁹ Ibid., s. 26

⁸⁰ Ibid., s. 29

⁸¹ Ibid., s. 33

⁸² Ibid., s. 34-35

4 Analyse og drøfting

Problemstillingen for denne avhandlingen er som tidligere nevnt:

Hvordan forhandler moderne, norske lovsangsledere teologiske og andre kulturelle ressurser i utviklingen av lovsanger?

Med underspørsmålene:

- a) *Hvilke gudsbilder, teologi og bibelreferanser er i bruk i skriveprosessen?*
- b) *Hvordan blir spenningen mellom ulike religiøse/spirituelle kulturer synlig når lovsang skapes?*

Som nevnt i metodekapittelet har problemstillingen vært grunnlaget for intervjuguiden som ble brukt i innsamlingen av empirisk materiale, og har derfor også vært retningsgivende for svarene jeg har fått av informantene mine.

Underspørsmål a) legger i stor grad grunnlaget for strukturen i første del av dette kapittelet, samtidig som det som sagt også har utkrystallisert seg andre vel så spennende tema gjennom analysering av det empiriske materialet. På grunn av avhandlingens omfang er det ikke mulig å gå i dybden på alle temaene som har vist seg å være interessante, og jeg har derfor valgt meg ut fem som blir redegjort for i dette kapittelet. Tema 1-3 handler om hva informantene mine har svart på spørsmål om gudsbilder, Bibel/bibelbruk og teologi. Tema 4 handler om hvilke andre ressurser som er i bruk når lovsang blir til. Tema 5 handler om lovsangen i seg selv, hvordan den defineres av informantene og hva de mener er dens funksjon. Jeg vil også løfte frem lovsangen i relasjon til populærkulturen, og ansvaret som følger med å være en kjent lovsangsskribent. Avslutningsvis i analysedelen vil jeg oppsummere funnene kort, samt redegjøre kort for det jeg mener er et overordnet funn som kan knyttes til teorien til Heelas og Woodhead som ble presentert i forrige kapittel (3). Dette hovedfunnet vil jeg komme nærmere inn på senere i kapittelet.

4.1 Presentasjon av det empiriske materialet

4.1.1 Ressurser inn i skriveprosessen av lovsang

4.1.1.1 Gudsbilder

Gud er mottaker for lovsangen, den som lovsynges. Samtidig er det mange forståelser av hvem eller hva Gud er. I det følgende redegjøres det for informantenes svar på spørsmålet «Hvem er Gud?».

4.1.1.1.1 Gud som far/relasjonell

På spørsmål om hvem Gud er for hen, svarer Inge at Gud som far og den relasjonen som da oppstår til Gud er noe som preger gudsbildet:

Det er jo Gud som Far. Det har alltid vært en god tilnærming for meg. (...) Når Gud presenterer seg som en Far, i Bibelen, så har det vært kjærkomment for meg. Ja, det går opp i hodet mitt, da, at Gud kan være glad i meg og elske meg og kjempe for meg uansett, og samtidig kan han være lidenskapelig og skuffa og sint når jeg gjør gale valg. Men det truer ikke relasjonen!

Inge presiserer flere ganger viktigheten av at Gud ikke er en tenkt størrelse eller noe man kan putte i en boks eller sette rammer for. Gud er en person, med alt det innebærer:

Det gjør at Gud må være en person, ikke bare en teoretisk størrelse, eller en figur eller karakter. Så det gjør nok at jeg – også teologisk for så vidt – at jeg aldri har hatt noe behov for å presse Gud inn i en teologisk boks eller en dogmatisk boks, men jeg har – sikkert på godt og vondt – hatt en generell åpenhet på hva Gud kan gjøre.

For Alex har det vært det vært vanskelig å gripe rollefordelingen i den kristne, treenige forståelsen av Gud. Da ble det lettere å forholde seg til det menneskelige ved Gud:

(...) Så man klamret seg litt til Jesus, for det var liksom det menneskelige og det som var litt lett å forstå. Så jeg fokuserte litt på det at Jesus var menneske, og den dobbeltrollen han hadde der, da, som både Gud og menneske.

Jesus ble også viktig i en periode av livet preget av tvil og usikkerhet rundt om Alex i det hele tatt kunne tro lenger:

*(...)men så turde jeg ikke, klarte jeg ikke å slippe Jesus, da. Så det var på en måte...
«Han hvertfall kan jeg.. Han tror jeg på, hvert fall».*

For Alex er det viktig å presisere at gudsbildet hen har nå, har utviklet seg samtidig som hen har blitt eldre og opplevd mer. Da Alex var yngre, var fokuset mye på Gud som Herre, og på at «Gud er så enormt stor, men likevel lar han oss få komme nær». Gudsbildet var preget av en ærbødig holdning til Gud, og det gjorde noe med gudsrelasjonen Alex hadde:

Min gudsrelasjon var veldig anstrengt veldig lenge, for jeg følte at jeg ikke hadde rett til å komme til Gud, for Han var så stor og jeg var så liten. (...) Det var et eller annet ødelagt i Gudsrelasjonen min, noe som manglet en sånn intimitet.

I samtaler med en venn klarte Alex å finne tilbake til nærheten i gudsrelasjonen og i gudsbildet sitt. Det var også en døråpner å bli forelder. Inn i foreldre-barn-relasjonen med Gud ble Jesus også viktig:

(...) og det at jeg har blitt forelder selv gjør at jeg mer kan på en måte relatere til den relasjonen. Og har på en måte smeltet litt.. når jeg som er et ufullkomment menneske kan elske mine barn så inderlig selv om de heller ikke alltid er englebarn, så hvordan kan ikke da Gud elske meg og alle mine feil?(...) varmen har på en måte oppstått igjen i relasjonen mellom meg og Gud. (...) nå er på en måte min tankegang at Jesus var jo veien inn til Far, til Gud som far, og det er mye lettere for meg å forholde meg til Gud som far, spesielt etter at jeg selv ble forelder. Da kan jeg relatere til den relasjonen mye mer. Og tror at det er målet for at Jesus kom til verden. Det var at vi skulle få den.. foreldre-barn-relasjonen.

For Kim er det litt vanskeligere å definere hvem eller hva Gud er. Når jeg gir noen konkrete eksempler på hvem Gud kan være – en kjærlig far, en stor og litt skremmende Gud, Jesus som bestevenn - utbryter Kim:

Jeg tenker at «Han er jo alt!». Han er jo alt det, og mer!

Kim utdyper dette videre:

Det er jo både Gud på tronen som blir tilbedt og lovsunget, og Gud som er veldig nær og personlig og har liksom.. har på en måte kjøpt meg og betalt alt for meg, personlig. Og leder, ikke sant, hyrden, som sørger for alle behov og leder og viser retning og vei.

Også for Kim er det viktig å presisere at Gud er en person fremfor et konsept eller en udefinert størrelse:

Han er ikke.. det er ikke statisk liksom, det er ikke sånn at du ble frelst liksom, og det var det. Men det er en relasjon, som vokser og utvikler seg, og det er så utrolig mye å se og oppleve, da, med Gud, hvis man vil!

Toni er også tydelig på at gudsbildet hen har er knyttet til at Gud er relasjonell. Tonis gudsbilde handler om at hen opplever seg elsket og grunnleggende godtatt av Gud, at Gud er full av nåde, og at relasjonen som finnes er trygg. Toni sier selv at hen opplever å ha et sunt og godt Gudsbilde, og knytter dette til at forkynnelsen i menigheten og oppdragelsen hjemme var balansert og fulgte en slags middelvei. Den økumeniske tanken var også fremtredende, og det har vært viktig for Toni i utviklingen av hens gudsbilde. Toni trekker også frem en grunnleggende tillit som en viktig del av gudsbildet sitt, tilliten til at Gud er der selv når man ikke føler det:

(...) en Gud som er tilstedeværende, nærværende, som ønsker å være nær. Og mitt grunnleggende gudsbilde handler nok om at han alltid er nær, om jeg føler det eller ikke. (...) En Gud som er nær selv om jeg ikke ser ham handle, en Gud som er nær selv om ikke bønnesvaret kommer når eller sånn jeg skulle ønske det.

4.1.1.1.2 Gud som større og mer enn vår fatteevne

I tillegg til å kategorisere Gud som en person man kan ha en relasjon og intimitet til, er informantene opptatt av at Gud alltid er større enn det vi vet og det vi kan se. Det er en dobbelthet i dette at Gud både er et relasjonelt vesen, og samtidig sprenger grensene for alt vi vet, kan og forstår.

Alex er opptatt av at trossetninger, dogmer og tradisjonen ikke må bli den eneste sannheten vi står på. For hen er det viktig at det er lov å stille spørsmål rundt tro, lov å tvile, lov å være kritisk. Alex lette etter Gud utenfor de vanntette skoddene som fantes i menighetene:

Gud er jo helt uavhengig av hva majoriteten tror. Eller minoriteten tror. (...) Han er uforanderlig, der han sitter. Så for meg så handler det om at vi har kanskje alle fått et glimt av Gud, og så er det vel ingen som har den fulle og hele sannheten selv om man oppfører seg som om man har den hele og fulle sannheten. (...) Han skal tale til alle mennesker gjennom alle tider. Så han kan jo ikke bruke begreper som bare gjelder for et tiår! (...) Åndelige opplevelser kan jo ikke bare erfares i en menighetssammenheng under lovsangen, det må jo kunne foregå like mye på en pub eller et annet sted. Guds nærvær må kunne være like sterkt der. Gud er ikke vettskremt, på en måte.

For Inge er også dette perspektivet viktig:

Det er dette som er litt utfordrende med å forholde seg til Gud, da, på en måte. Han er jo større enn vår fatteevne og større enn det vi klarer å begripe og dermed må vi også ha en åpenhet på hvem Han er og hvordan han ønsker å gi seg til kjenne, da. (...) På et nivå så tenker jeg «Hvem er jeg til å si at Gud kan ikke møte folk på den måten?» og på en annen side så er det jo sunt å ha et litt sånn kritisk blikk på det noen ganger også. (...)

Inge mener at for hen som lovsangsleder er det viktig at dette perspektivet ikke bare finnes i det personlige gudsbilde, men at det også kommer frem i sanger som skrives og synges:

(...) vi har et ansvar for tegne et så stort og sant Gudsbilde som mulig, da. Lage konsepter som tilfører noe eller som sier noe på en ny måte, eller som skaper et større bilde av Gud eller som.. eller ting som vi har i hjertet vårt, men som vi ikke har fått sunget enda.

Toni er enig i at Gud alltid er større enn det vi kan fatte og forstå, og håper at hen gjennom sangene sine både selv kan forstå mer av hvem Gud er, men også klare å gi det videre til andre:

Og så tror jeg at det alltid er noe mer å si om Gud. Alltid mer å se, alltid mer å oppdage, alltid mer å forstå. Og det er på en måte min bønn og min reise i det her, at jeg på en måte alltid.. utsetter meg selv for mer, og alltid søker å forstå mer. Jeg ser

stykkevis og delt, og.. og.. min bønn er da at jeg må se litt og litt og litt. Mer.. og at gjennom den åpenbaringen kommer det kanskje forhåpentligvis flere sanger, da. Ja.

Kim trekker frem et viktig moment ved Gud hen, nemlig at Gud alltid er mer, og aldri slutter å være:

Og det som kanskje har festet seg aller mest hos meg, er jo at Gud er evig. (...) Vi kommer aldri til å slutte å bli kjent med han, vi kommer aldri til å slutte å beundre det han har gjort, fordi det er alltid.. nytt, på en måte. Det er alltid noe mer å se med Gud.

4.1.1.2 Bevisst og ubevisst bruk av Bibelen

Alle informantene har blitt spurt om hvordan de forholder seg til og bruker Bibelen. For alle fire er Bibelen en kunnskapskilde om og for kristen tro. Gud taler til menneskene gjennom sitt Ord i Bibelen, og dermed er Bibelens ord også et fundament, en grunnvoll og en rettesnor for det kristne livet. Det gjelder også når lovsanger skal skrives.

Kim trekker i den sammenheng frem at dersom du ikke kan forankre det konseptet du legger frem i sangene i Bibelen, så kan man begynne å diskutere hvorvidt den sangen kan synges i en forsamling, for da er det ikke sikkert at den taler sant om Gud lenger. For Kim er de bibelske tekstene hovedkilden for alt hen skriver. Bibelen ble mer levende da hen begynte å bruke tekster derfra direkte inn i sangene hen skrev, og Kim er også opptatt at Bibelen kan brukes til mer enn bare lesestoff, for eksempel som bønner for seg selv eller andre, eller direkte lovprising:

(...) når vi begynte å bruke Bibelen og musikk sammen, som lovsang, og liksom be. På en måte, ta et vers, da og begynne å be det, og synge det, omformulere det med egne ord og på en måte dykke litt dypere inn i individuelle vers og fraser og sånn at det virkelig snudde for meg og jeg begynte å lese Bibelen på en annen måte. Så Bibelen.. Jeg er litt opptatt av å være mye i Bibelen, uansett om jeg bare leser flere kapitler høyt for å få sammenheng, eller liksom «okei, nå fyller jeg meg i hvert fall med Guds ord, om ikke annet», og til å..ja, til å gå litt mer i dybden, til å bruke kanskje Salmene til lovprising.

På videre spørsmål om det er andre inspirasjonskilder, svarer Kim at *det* er det, men

(...) jeg går jo alltid til Bibelen, for det er jo bibelske konsepter vi snakker om.

Også Inge er bevisst på Bibelens posisjon når hen skriver lovsanger. Inge trekker frem at hen ikke er oppvokst i et kristent hjem, og sånn sett ikke har hatt noen konfesjon i ryggraden, ei heller noen føringer eller «tunnelsyn» når hen skriver. Samtidig er Inge veldig bevisst på at hen er en del av et miljø med en sterk konfesjonell tilhørighet, hvor Bibelen står sterkt.

Bibelen er jo øverste.. er jo på en måte siste ord og retningsgivende i alle ting. Og det er jeg glad for.

Inge sier også at selv om Gud er en Gud som sprenger grenser, kan dette ha skyggesider – det kan føre til mennesker får et

annet gudsbilde enn det som er sant eller det Bibelen gir åpning for. Det er jo en side av Bibelen som sier at Gud er en ordensgud, ikke sant, for han gir seg jo til kjenne med noen retningslinjer i Bibelen. Han er jo ikke bare hva som helst.

Alex kommer fra et miljø som hen karakteriserer som veldig bibeltro, og sier at hen selv fortsatt er bibeltro, men ikke fundamentalist. Alex mener at Gud har talt til menneskene gjennom Bibelen, og som Kim har Alex ofte tatt utgangspunkt i bibelvers og omformulert dem til det som har blitt til hens sangtekster. Det har også blitt viktig for Alex at Bibelen inneholder en rekke trossannheter og er fundament for mange av hens verdier og standpunkt. Alex mener likevel at det er viktig at tolkninger av Skriften ikke får veie like tungt som Bibelen selv, og at tolkningene blir det sannhetsbærende.

Men man klarer jo aldri å få et helt objektivt og nøytralt syn på Bibel og kristendommen. (...) Så jeg har vel landet på at Gud, han må forsvare seg selv. Det er ikke min oppgave å være apologet.

For Toni er Bibelen en naturlig del av hens kristne oppvekst og liv. Bibellesing har vært en noe Toni har gjort jevnlig og i strekk over tid, og hen synes det er vanskelig eller unaturlig å

dra ut enkeltvers fra sin sammenheng, eller plukke ut det hen syns passer best til det ene eller andre:

Jeg trenger nok å se det i kontekst, se det i sammenheng, og forstå hvordan det har blitt sagt og i hvilken setting det har blitt sagt, hva som står foran, hva som står etterpå, for å forstå mer av dybden i det som står der. Og prøve å ikke trekke for mye ut av.. liksom.. på tvers av sin sammenheng, for det kan ofte resultere i noe bra, og så kan det innimellom føre til at du mister en del, du får litt få nyanser da, i det. (...)[Jeg prøver] i stor grad å lese Bibelen som én bok, eh.. Eller lese hver av Bibelens bøker som på en måte en sammenhengende bok og en historie.

Toni er likevel tydelig på at hen bruker Bibelen aktivt når hen skriver lovsanger, men at det gjerne kommer ganske seint i prosessen – først kommer ideen, og siden må den ideen alltid forankres mot en tekst i Bibelen, på en eller annen måte. Toni setter også ord på noe som er felles for alle fire informantene:

Jeg har lest såpass mye Bibel at jeg ikke nødvendigvis må lese Bibelen for å få en Bibeltekst eller en Bibelinspirasjon, men det ligger liksom litt.. innebygd.

Det er også interessant at alle informantene trekker frem Salmenes Bok og kong David når vi snakker om Bibelen og bibelbruk. Det er tydelig at Salmene er en inspirasjon for flere av dem, både fordi det er en bok med poetisk språk, og fordi denne boken i Bibelen rommer hele livet i sanger – her er det både klager til Gud, lovprisninger, personlige sanger, og sanger for forsamlingen. Et par av informantene nevner også at fortellingen om David som spiller for Saul og jager vekk tungsinnene eller de onde åndene han var plaget av⁸³ er en inspirasjon og noe de kjenner seg igjen i. Det skjedde noe i den åndelige sfæren da David spilte for Saul. Det har også informantene opplevd – det skjer noe i det åndelige når de spiller og synger, som gjør at mennesker opplever å møte Gud.

---

⁸³ 1. Samuelsbok 16, 14-23

4.1.1.3 Teologi

Alle informantene ble også spurt om det var et eller flere teologiske temaer som var spesielt viktig for dem eller som hadde vært viktig gjennom oppvekst og i utviklingen av deres kristne tro. Alle fire trekker frem frelse og nåde som sentrale og viktige temaer for dem, selv om de bruker litt ulike ord på det. Toni sier at hen opplever at fokuset innenfor teologien har endret seg – da hen vokste opp ble det forkynt mer om omvendelse, om mennesket som synder, om hvorfor mennesket trenger en frelser, men at det i dag forkynnes mer nåde og at det er mer fokus på at du er elsket;

(...) du er elsket av Gud, Han har gjort alt for at du kan ha kontakt med ham, skapt i Guds bilde, og han på en måte elsker deg som du er.(...) En nådebevegelse som alltid har vært der, men som kanskje kommer mer frem i lyset.

Toni mener at dette skiftet henger sammen med utviklingen i samfunnet vårt, og det faktum at færre kjenner til eller har basiskunnskapen om kristen tro og teologi. For Toni er det også viktig at de teologiske temaene hen presenterer i sangene sine er tverrkirkelig og kan synges i mange sammenhenger, og inneholder det Toni selv kaller en «sunn og balansert og sentral kristendomsforståelse som flest mulig kan enes om».

For Kim er det også frelsen og nåden særlig viktig når det kommer til teologiske temaer. Kim sier selv at for hen er dette grunnmuren i livet, og grunnlaget for troen og relasjonen med Gud. Aspektet med at Gud er en Gud som forsørger og en man kan ha tillitt til har også vært viktig. I tilknytning til det har forkynnelsen med fokus på viktigheten av å selv være generøs og en glad giver blitt kommunisert. Men frelsen, nåden og kjærligheten er de grunnleggende viktige teologiske temaene for Kim:

(...)han kaller oss til kjærlighet, først og fremst, og en relasjon, og at vi skal elske Gud!

Alex definerer ikke tydelige noen teologiske temaer som har vært viktige, men løfter frem at det i hans oppvekst og trosreise har vært mye fokus på Gud som Herre og allmechtig, kombinert med en hengivenhet til Jesus og hans ord. I bunnen ligger den klassiske trosbekjennelsen, om Gud som ble menneske og kom til jorden, slik at menneskene igjen fikk adgang til Gud. Også fremtidshåp er viktig for Alex, og det er noe hen gjerne vil gi videre til de som ikke nødvendigvis er inne i en menighet eller en kristen sammenheng. Beskrivelsen av gudsbilder på den ene siden og teologi som har vært viktig på den andre siden glir litt over

i hverandre, men også for Alex er *kjærlighet* et viktig tema, kjærligheten fra Gud til mennesker, og kjærligheten medmennesker i mellom:

det viktigste er å elske mennesker uansett hvor du er. (...) Gud tåler oss.

Inge holder fast på den hen kaller den kristne grunnsannheten som det viktigste teologiske elementet i hens liv, nemlig Jesu stedfortredende død for menneskenes skyld. For Inge gir evangeliets budskap resonans i eget liv:

Evangeliet er jo at.. på en måte, jeg har brutt Guds lov, jeg har falt, jeg får ikke livet til, men jeg trenger en redningsmann. Og han har betalt prisen, og han elsker meg så mye osv. Og det ga jo resonans i mitt liv, for jeg gjenkjente meg i at jeg får ikke dette til, jeg trenger noen til å redde meg! (...)

Inge trekker også frem perspektivet om at mennesket er samtidig synder og rettferdiggjort, men velger å ordlegge seg litt annerledes:

Eller kanskje rettere sagt: samtidig synder men også barn.

4.1.1.4 Andre ressurser – inspirasjon og skriveprosess

Alle informantene har som nevnt både med seg gudsbilde, teologi og ulik form for bibelbruk inn når de skriver lovsanger. Men det er også andre ting som er viktig når sanger blir til. Alle fire enes om at lovsangene deres på en eller annen måte har vokst ut av en personlig prosess eller trosreise, og de er også opptatt av at de er kunstnere vel så mye som lovsangsledere. Alle er bevisste på at de har gaver, evner og talenter som kan plassere dem inn under kategorien «kunstnere», og nevner at de har brukt musikk og sanger til å uttrykke seg selv, sine følelser og det de tenker på fra ung alder. På spørsmål om hvor inspirasjonen til en ny sang kommer fra, svarer Alex at utgangspunktet for at hen begynte å skrive musikk, var nettopp at hen måtte uttrykke det som foregikk på innsiden, det som det indre livet boblet over av. For Alex ble dette etterhvert troen, lidenskapen og kjærligheten til Gud:

Sangene er på en måte et slags resultat av mine tankeprosesser og min relasjon til Gud og mennesker rundt meg.

Alex mener at det er vanskelig å løsrive teologi, bibelbruk, gudsbilder og egen erfaring fra hverandre når hen skal nevne hovedkildene til sangene sine:

Du kan jo egentlig ikke løsrive de fra hverandre. For vi står alle egentlig i en tradisjon som farger det vi.. synet på Bibelen og vektleggingen av ting i Bibelen og det igjen skaper jo egne erfaringer, så jeg tror jo summen av alle de tre preger jo sangene man skriver. (...) Jeg tror jo mye av kunsten oppstår i erfaringen, i dette bassenget av tradisjon og forkynnelse og erfaring.

Toni sier at inspirasjonen kan komme når som helst, og at det ikke må være en åndelig atmosfære for at det skal skje. Toni har kommet med ideer til sanger på de utroligste steder, sier hen, og i de mest hverdagslige situasjoner også, og beskriver låtskrivingen slik:

Stort sett opplever jeg at jeg kan gå på gata eller sitte i bilen.. ehm.. og så dukker det opp en idé sånn *knipser med fingrene*, og da er det gjerne en liten tekstlinje med melodi til. Det som man i popbransjen kaller for et hook. (...) Og så begynner arbeidet med å ta frem ideen.

Som Alex mener Toni at hen både har med seg teologi, gudsbilder og Bibel inn i skriveprosessen, men at det ikke er så lett å skille disse fra hverandre og peke på hva som er hva:

Det tenker jeg jo, at når man har levd et kristent liv så øser man jo fra en slags erfaring og også fra en bakgrunn, historie, ulike referanser man har, ulike ting man har hørt, for man inspireres jo av ting man hører og av ting man leser. (...) Jeg tror også at jeg øser ut av noe som - og det gjør jo alle kunstnere! – øser ut av noe som Gud har skapt i utgangspunktet.

For Inge er inspirasjonen å finne i hens egen reise og i de prosessene hen selv har i sitt trosliv og personlige liv. Inge nevner for eksempel at hen hadde en litt anstrengt relasjon til sin egen far, som førte til at «Gud som far» var noe Inge måtte reflektere over og finne ut av - hva er forskjellen på en verdslig far og Gud som far, for eksempel? Inge legger også til at man i lovsangsmiljøet i dag ofte skriver sanger sammen. Det gjør noe med hvordan sangene blir

også – fremfor å sitte på hver sin haug og prosessere bare sitt eget liv, er de fleste sanger i dag skrevet sammen med noen, også på tvers av konfesjoner, mener Inge. Det å finne noe sant om Gud som alle kan enes om er blitt viktigere enn det var tidligere.

Når Kim ikke henter inspirasjon fra bibelske tekster, kommer mye av inspirasjonen fra undervisning, fra lange stunder i bønn og tilbedelse og fra de prosessene hen selv har gått i troslivet og det personlige livet. Kim sier at det ikke nødvendigvis var de konkrete sangene eller tekstene hen har skrevet som var fokus i prosessene hen gikk gjennom. Sangene var heller et biprodukt av en personlig reise, og det kunne gå lang tid fra en idé kom opp til det ferdige resultatet var en sang.

Alle fire er også enige i at selv om inspirasjonen kan være guddommelig eller gitt av Gud, er 90% av prosessen med å skrive en sang hardt, teknisk arbeid – å kna formuleringer, prøve dem på andre, finne den riktige melodien og rytmikken, bruke nye ord, begreper og vendinger som overrasker, og samtidig holde fast på kjernesannheter om Gud. Her er det altså likhetstrekk med populærkulturelle eller «verdslige» artister og låtskrivere.

4.1.2 Lovsang

4.1.2.1 Formål og funksjon

Alle informantene knytter ordet *respons* til lovsangens formål. Lovsangens hovedfokus er å gi noe tilbake til Gud, å gi en respons på det han har gjort for menneskene, nemlig å stige ned til jorden og selv bli menneske for å gå i døden for oss alle slik at veien til Ham igjen er åpen. Å tilgi synder og komme mennesker i møte med kjærlighet og å verne om oss, og å gi liv, håp og fred. Et annet viktig fokusområde er at lovsangene skal hjelpe mennesker til å henvende seg til Gud og åpne opp for at de kan erfare Guds nærvær.

Kim er opptatt av at alle lovsanger har en funksjon, men at den varierer fra sang til sang, og at man må være lydhør for hvilke sanger som passer i ulike settinger, og også ha rom og toleranse for at det finnes ulike typer lovsanger innenfor sjangeren

Og at det finnes mange typer sanger og sånn. Sanger som handler om oss, og sanger som handler om.. som er bønnesanger, som også på en måte er inkludert i lovsangsbegrepet og har sin plass og har sin funksjon, da. (...) Det er litt viktig da, å klassifisere sanger littegrann, selv om det høres veldig kunstig ut og lite sånn der i Ånden ut, så.. hvis man har en forståelse av sangenes funksjon, så kan man lettere tolerere at det finnes mange ulike typer sanger da.

For Inge var lovsangen en del av hens første møte med evangeliet og kristen tro, og var noe hen ble veldig fascinert av. Lovsangen rettet seg ikke innover, slik musikken Inge hadde hørt på før gjorde, men heller oppover og utover:

Den er ikke innadvendt, den er oppadvendt. Den henvender seg til noe som er større enn seg selv.

Lovsangen ble en måte å henvende seg til Gud på, og i miljøet Inge var en del av, ble det viktig at man sang sanger *til* Gud fremfor å synge sanger *om* Gud. Relasjonen mellom mennesker og Gud er grunnlaget for lovsangen, samt frelsesverket i Jesus. Det er viktig for Inge at relasjonen mellom Gud og mennesket er annerledes enn alt annet:

Det er for å gi ham noe tilbake. Og så er det å hjelpe meg selv og de jeg eventuelt leder da, eller blir leda av, å flytte fokuset fra meg selv til.. til Han. (...) Det å hengi seg til Gud er noe annet.. fundamentalt annerledes enn å hengi seg til et menneske. (...) Han er kjærlighet, han gir sitt liv for deg om det er nødvendig, og han kjenner deg bedre enn deg selv. Så jeg tror lovsangen hjelper meg til å posisjonere meg best mulig, både i forhold til ham, men også i forhold til meg selv, da. Ja, den løfter perspektivet mitt.

Alex påpeker at hen syns «lovsang» fort kan bli et samlebegrep for all musikalsk aktivitet i menighetssammenheng, og hvis man snakker om lovsanger, må man vite hva selve ordet betyr:

Jeg prøvde å finne ut av hva love og prise betyr, og der snakket man om at det ordet for å prise og love var det samme.. men det opprinnelige ordet var «å skyte pil mot». Men det var et ord som også ble veldig nevnt, å velsigne. Og der handlet det om å tale

vel om. Velsigne handler om å tale vel om. Det å love, det er å tale vel om Gud, altså å løfte frem alt det gode ved Gud og hvem han er.

Alex løfter altså frem at lovsangen er stedet hvor man taler vel om Gud og hvem han er – at man rett og slett skryter litt av Gud, til Ham og slik at andre hører det:

Gud gjør så mange gode ting. Når Gud gjør alle disse store, gode tingene for oss, så er min naturlige respons å rose ham for det. Gjennom sang, og kollektivt.

For Toni er det viktigste i lovsangen at det handler om Gud, ikke en selv:

Jeg tenker at lovsang og tilbedelse oppstår ide man innser og oppdager hvem Jesus er. Hva han har gjort for oss. Der oppstår også en respons på det som allerede er gjort. (...) Lovsang handler faktisk om å se vekk fra meg selv, og om å se på noe som er større enn oss. Det trenger jeg i livet mitt! Jeg vet også at jeg kan blir litt selvfokusert og.. innovervendt imot mine egne behov. Men i lovsangen så opplever jeg at jeg kan løfte blikket. Ikke se innover i meg selv, hva jeg kommer til kort på, men se på Ham som har sagt at Han er nok for meg, da.

4.1.2.1.1 Subjektivitet og objektivitet

Jeg var nysgjerrig på hvorvidt informantene mine ville klassifisere lovsangen som en subjektiv gudserfaring eller en dogmatisk, objektiv påstand eller sannhet. Alle informantene trekker i grunn frem at begge elementene er viktige i lovsangen – at man har både det inderlige og følelsesmessige, og de mer fastsatte og konstante kristne trossannhetene.

Kim sier at lovsangen er det stedet hvor hen møter Gud, og et sted hvor Kim selv kan få takke for hva Gud har gjort for hen i hens liv. Kim mener at lovsangen er et verktøy for å koble mennesker sammen med Gud, og håper selvsagt at hens egne sanger gjør akkurat det.

Hvis man ikke har noe personlig forhold til det man skriver om som låtskriver, da er det kanskje vanskelig å formidle den sannheten som en sannhet som ikke bare er en oppramsing, men som det er kraft i og liv i.

Samtidig er Kim opptatt av at sangene skal kunne synges av flere enn Kim selv, og det utfordrer subjektiviteten:

Og jo mer subjektivt det er, jo vanskeligere er det kanskje for andre folk å relatere til den sangen, da. (...) Jeg tenker jo selvfølgelig at de subjektive tingene, de må jo være forankret i Bibelen! Hvis ikke du kan ta den sangen og vise til hvilket bibelsk konsept du snakker om, da tenker jeg at det begynner å bli problematisk å gjøre det som en fellessang.

For Alex er det viktig å påpeke at uansett hvor mye man arbeider for at lovsangen skal være objektiv, så vil den alltid være farget av den enkelte lovsangsleders subjektive erfaringer:

Lovsangen er jo subjektiv, altså den er jo preget av det miljøet du går i, den teologien eller undervisningen du har fått, for det er jo mennesker som meg og deg som skriver disse sangene. (...) vi må tørre å være personlige, tørre å være enkle, og ikke bare tegne det store bildet. Vi kommer ikke unna at lovsangen er påvirket av tradisjonen og bibelsyn og erfaringer. Men det vil aldri kunne gi et objektivt bilde av hvem Gud er. Det tror jeg ikke. Jeg har ikke gjort det og de som holder på nå, gjør det heller ikke.

Når Toni blir spurt om hva som er viktigst av det objektive og subjektive i lovsangen, er hen rask til å svare at det er det objektive. Man kan ikke avskrive det subjektive i lovsangen, men det må være balansert. Det skal ikke handle om individet eller de individuelle følelsene, selv om Toni er klar over at mange lovsanger har blitt redusert til å handle om hvorvidt sangen vekker gode følelser eller ikke, fremfor å handle om Gud:

Jeg tror at det objektive kobler med flest mulig. Men klart, det må jo en form for subjektivitet der også, for det handler litt om at jeg ikke skal bare.. det er jo ikke en bruksanvisning eller tekniske termer, det er jo noe som.. Altså, kommer det ikke fra meg, så blir det på en måte ikke levende på den måten. Det betyr selvfølgelig ikke at det er dødt så lenge det er Guds Ord, men det er noe med at det skal engasjere mennesker emosjonelt (...)Men i bunn og grunn handler ikke lovsang om meg, det handler om Han!

Inge er også bevisst spenningen mellom det objektive og subjektive som finnes i lovsangen, og vektlegger at man må bevare begge deler: man må være åpen for at Gud kan vise seg på ulike måter og samtidig prøve alt på Skriften. Det er også viktig for Inge at lovsangene ikke er tomme ord, men bærer med seg en tyngde, et konsept, noe som skal peke på Gud og hvem han er:

Vi har i hvert fall gjort et bevisst valg på at vi ikke skal stenge en dør og si at sånn har ikke Gud lov å være her. (...) en åpenhet for at kanskje det er mer til Gud enn det vi har oppdaget til nå. (...) Lovsangen må ha et konsept i seg som handler om noe mer enn løsrevne fraser, ikke sant, den må bære et budskap, et selvbærende konsept. En god låt må på en måte være alt annet enn tilfeldigheter. Den må bære noe. (...) Selvfølgelig er jo Bibelen rammen og den autoritative skriften. Det er den. Eller den er det.

4.1.2.2 Lovsang, populærmusikk og samtiden

Samfunnet vi lever i kan langt på vei karakteriseres som sekulært. I samfunnet råder i stor grad populærkulturalismen, som nevnt i teorikapitlet. Gordon Lynch (professor i religiøse studier ved University of Kent) mener at religiøse aktører potensielt ha en utfordring når de skal kommunisere et gammelt budskap inn i en populærkulturell og sekulær samtid⁸⁴. Dette er noe alle informantene mine også er oppmerksomme på.

Toni sier som nevnt i et tidligere avsnitt at hen har sett et skifte i teologien, fra forkynnelse av synd og omvendelse til en mer ren nådeforkynnelse, og mener dette henger sammen med samfunnet vi lever i:

Og det har nok noe også med kulturen vi lever i, at den gjengse nordmann ikke er like kjent lenger med liksom basic kristen tro og dogme. (...) [Før var kanskje] den norske, lutherske troen såpass tilstede at man hadde en slags grunnleggende erkjennelse av at man trengte en frelser, i større grad. Kanskje generaliserende, men hvert fall i noe større grad. Men jeg tror ikke den norske moderne nordmann har en like sterk erkjennelse av sin grunntilstand, da. Og da tenker at jeg at det kan være en utfordring å forkynne nåden dersom man ikke har det som bakteppe. (...) Man må ikke bare

---

⁸⁴ Gordon Lynch, *Understanding theology and popular culture* (Oxford: Blackwell Publishing Ltd., 2005), s. 21

fortelle om nåde, du må på en måte fortelle mennesker om sin grunnleggende tilstand og at de faktisk er i behov av frelse, og det tror jeg nok er noe som preger litt forkynnelsen.

Alex sier at hen tidligere hadde som mål at lovsangene hen skrev skulle lyde over hele verden, men at hen etter hvert forsto at til tross for at lovsangen ofte kan ha et populærkulturelt uttrykk, er det ikke allmenn populærmusikk:

målet mitt var at lovsangen skal være så bra at også ikke-kristne skal like den. Men jeg forsto nok etter hvert at det er mange mekanismer som hindrer oss i det.

I tilknytning til populærkulturen trekker Kim frem Bibelen og dens allmenne gyldighet for folk flest, men påpeker også at mange i dag nok ikke kjenner til det bibelske språket. På spørsmål om hvordan Kim selv forholder seg til populærkulturen sier Kim at hen ikke går bevisst til populærkulturen for å finne inspirasjon til sangene sine, hverken musikalsk eller tekstmessig:

Men det å si at man ikke er inspirert av det som skjer i populærkulturen, det går jo på en måte ikke an å si, for det blir man jo påvirket av uansett.

Lovsangsmiljøet har tidvis blitt kritisert fordi det bevisst eller ubevisst legges opp til en idolisering av de som står på scenen og leder lovsangen. Kritikerne mener at dette er et uheldig trekk fra populærkulturen som lovsangsmiljøene har plukket med seg, og at det er problematisk at fokuset blir på mennesker fremfor Gud i lovsangssammenhenger⁸⁵. Dette er noe mine informanter har reflektert over, og som også henger sammen med det neste avsnittet om ansvar. Først lar jeg Inge fortelle hva hen mener om «popstjernestatusen» som kan oppstå for en moderne lovsangsleder:

Vi har en utfordring. Når vi adopterer et populærkulturelt uttrykk, så er det klart vi vil adoptere fordelene med det, som at folk vi skjønne det. Altså de forstår det språklig, de har en mening om hva de synes er kult, og det kommuniserer effektivt med dem. Og på den andre siden, så adopterer vi også noen potensielt negative faktorer, da, som

---

⁸⁵ Pete Ward, *Selling Worship – how what we sing has changed the church* (Paternoster Press, 2005): s. 175

idolisering. Bare fordi du står på en scene, og i en sånn populærkulturell kontekst så blir du et idol, ikke sant? (...) Jeg innså at jeg trengte å ta en teologiutdannelse, liksom for å få litt ballast. På hva jeg kommuniserer og hvordan jeg møter mennesker. «Jeg trenger å få en ryggrad når jeg skal stå her...» og.. Ja, nummer 1, jeg skaper et Gudsbilde for folk!

Inge forteller videre at det var viktig for miljøet hen var en del av å jekke ned folk som næret seg på popstjernestatusen. Senere har de fokusert på at om man blir en troshelt eller et idol, er det viktig at folk får opplæring i hvordan de forvalter popstjernestatusen på en sunn måte, og at de faktisk har mulighet til å bidra positivt inn i menneskers liv når de er forbilder:

Hvis det var antydninger til at noen var superstjerner, hvis noen i salen begynte å heie på dem eller noe sånn, da var det viktig at noen jekket de ned, ikke sant. Og så har vi vel mer etter hvert som tiden går kanskje fått et større perspektiv på at.. ja, hvis det på en måte kommer helter ut av miljøet vår, så må vi være bevisste på å formidle at de også er mennesker. På en side prøve å fortelle så sanne.. tegne et så sant bilde som mulig av oss som forbilder. Altså, å tørre å eksponere oss selv når vi driter oss ut, men på andre siden bruke den energien til å være en positiv helt, ikke sant?

4.1.2.3 Ansvar

Flere av informantene mine adresserer ansvaret det ligger i å være lovsangsleder. Det er noe annet enn å være en vanlig artist eller kunstner, og noen ganger kan det oppstå en spenning mellom disse to rollene. Inge forteller om en hendelse hvor hen hadde skrevet en sang med en linje som hen ikke var fornøyd med som kunstner, men hvor en i teamet ba Inge om å ikke fjerne setningen, men la den stå der. Noe motvillig gikk hen med på det:

Kunstneren i meg hadde lyst til å droppe det, for det føltes litt sånn floskel, det blir en sånn ting man sier som blir innholdstom til slutt, fordi du har hørt det så mange ganger (...) Men så var det en som sa «Nei, den må du beholde, den er kjempeviktig!». Og så kom jeg ikke på noe bedre, og så ble den værende, da, den setningen. Og så fikk vi en epost etterpå, fra en 14-årig gutt, som sa at da han så den frasen der, da, så forsto han for første gang at «Gud kan elske meg også». Og det blei jo sånn.. da gikk det jo kaldt nedover ryggen på meg, for jeg innså hvor retningsgivende de er, disse sangene jeg skriver, hvor sterke føringer de gir for folk sin gudsopplevelse. (...)Det er

jo et enormt privilegium! «Tenk at jeg får lov til å bety noe for andre» eller «Tenk at det jeg skaper er til glede og velsignelse for andre!». Den enorme begeistringen som ligger i det, da. Og på andre siden, den der voldsomme, den skumle: «Tenk hvis jeg skriver noe feil eller skaper et feil gudsbilde eller at de leser noe i dette som jeg ikke har tenkt sånn eller intendert sånn?».

Det er med andre ord en ekstra dimensjon ved å skrive lovsang kontra andre sjangere. Det handler om bevisstheten man må ha på at det du skriver, kan komme til å bli overtatt av andre som etablerte sannheter om den guddommen de tror på! Det gjør at det kunstneriske og kreative noen ganger kanskje må vike for den pastorale eller teologiske funksjonen lovsangslederen har – nemlig å hjelpe mennesker til å «koble seg på Gud». Dette er som vist tidligere noe av det informantene mine mener at lovsangen er til for: at mennesker skal få verktøy og rom til å vende seg mot Gud med hele seg. I det å skrive lovsanger ligger det da et annet type ansvar enn det som finnes i populærmusikken, selv om den moderne lovsangen ofte har et populærkulturelt uttrykk. Lovsangslederne har muligheten til å være med å påvirke hvilke bilder mennesker har av Gud. Dette er et ansvar alle fire tar på alvor, og som de også syns er et stort privilegium. På spørsmål om nettopp dette svarer Kim:

Det er jo veldig sånn.. «sobering», som det heter på engelsk. Jeg tenker at det er et veldig stort ansvar. Så jeg pleier å sende sangene mine ut til forskjellige folk med litt mer teologisk kompetanse enn meg, som kan gå gjennom de, da, og se «okei, er det her Bibelsk, og kan dette misforstås, eller hvordan kan dette forstås av de som synger det?». Ting som jeg ikke har tenkt på, da. Men samtidig er det jo det beste privilegiet! Tenk å få lov til å bare fortelle hvem Gud er, ikke sant?

Alex kjenner også at det er et ansvar å være lovsangsleder. Det var aldri noe hen egentlig hadde en plan om å bli, det bare ble sånn. Alex ble overrasket da sangene hen hadde skrevet som en del av sin *egen* prosess ble omfavnet så sterkt som de ble – det var nesten litt skummelt! Som en konsekvens av det, ble det viktig for Alex å skrive sanger som ikke bare brukte ordet «jeg», men som også snakket om et «vi», som var mer kollektive og bekjennende, enn dypt personlige, fordi hen visste at sangene hen skrev kom til å prege menneskers gudsbilde. Noe av det viktigste for Alex i denne ansvarsrollen er likevel å bryte

ned det glaserte idolbildet som kan oppstå av lovsangsledere, og vise at Gud tåler menneskelighet og det som ikke er perfekt:

Jeg synes det er viktig at folk får et ansikt til de lovsangene som synges, for da.. ehm.. for da får man.. da kan man få et bilde av lovsangen som noe personlig, og noe menneskelig. Hvis man bare spyr det ut som en del av et propagandaapparat, i en menighet, så kan man mer oppfatte det som «det er dette vi tror på». Men hvis man får et ansikt, et knust menneske knyttet opp mot sangen, så kan man kanskje ta ting med en klype salt også. Hvis den personen fremstår som et feilbarlig menneske, da.

Også Toni har med i inn den kreative prosessen at sangene hen skriver, får betydning for andre.

Når vi tar ord i munnen vår, så blir de ordene en del av oss, de blir en del av hvordan vi tenker, hvordan vi ser på Gud. Så det er mer enn sang, det er ikke bare det at i lovsangen så connecter vi med Gud, det er noe som skjer i oss også. Det skjer noe rent mentalt, det skjer noe kognitivt og det skjer noe fysisk når vi synger som gjør at ordene lander på en helt annen måte i oss enn det å høre en tale eller det å lese en bok. Så jeg tror og innser at jeg har mye makt som låtskriver. Og det er en makt som jeg veldig ofte kan bli veldig.. jeg kan bli veldig ydmyk overfor, da. Fordi jeg innser hvor lett jeg kan trå feil, og hvor stor konsekvensen blir dersom jeg skriver en tekst som er feil.

Informantene er også bevisste på sitt ansvar ved at de lar andre gjøre en kvalitetssjekk av arbeidet deres før sangene gis ut. Tre av fire er nevner at de sender av gårde sangtekstene sine til teologer eller mennesker med mer teologisk kompetanse enn de selv har før de gir ut eller bruker sangen. Dette springer ut av bevisstheten om at de er med på å forme gudsbildene til folk, og dermed et også et ønske om å tegne et så sant, sunt og riktig bilde av Gud som mulig. Toni sier det slik:

Jeg støtter meg veldig til folk som er teologer, og som jeg stoler på. Og gjerne forskjellige tilhørighet, da. Det er jo sånn at man kan skrive sanger innenfor et miljø der alle er enige om det samme, og så blir det allikevel feil! Så jeg forsøker jo å være økumenisk, sånn at det jeg skriver kan synges i de aller fleste kirker. Jeg tenker at som

låtskriver er jeg både profet og poet, og det profetiske må alltid være der, i og med at man skal snakke om ting som er fra en annen verden og prøve å på en måte.. omtolke det til .. på en måte, håndgripelig kunst. Så er man poet, fordi man er en håndverker, da. Og jeg må forme ordene, jeg må veie ordene mine. (...) Lovsang er egentlig alt popmusikk er, men så er det også et guddommelig, åndelig aspekt ved det. Og det må jo være kanskje den største utfordringen en låtskriver står ovenfor da, å faktisk skrive en sang som en forsamling, gjerne mellom 0-100 år, kan synge sammen.

I dette ansvaret ligger også et ønske om å få være en som ser hva som rører seg i den enkeltes menighet og i de større sammenhengene (som samfunnet rundt), og kunne skrive inn i aktuelle situasjoner. Altså, være en som skriver og synger lovsanger som treffer en nerve hos mennesker, som er det de *trenger* å synge. Alle fire informantene trekker frem dette aspektet flere ganger når de snakker om motivasjonen for å skrive lovsanger: Hva *trenger* menigheten å synge for å komme nærmere Gud? Hvilke sanger trenger de kommende generasjoner for å kunne koble seg på Gud? Hvordan kan man gjennom lovsang på best mulig måte tilrettelegge for sammenhenger hvor det er et åpent rom for tilbedelse og for å få kontakt med Gud?

Inge sier dette slik:

Cluet her er jo egentlig ikke å synge sanger som du har lyst til å synge, det er jo heller ikke å gjøre sanger som har betydd noe for deg. Cluet når du skal lede lovsang, er jo å synge sanger som forsamlingen trenger å synge. Å lede lovsang er å være i tjenerposisjon, da. (...) Vi er jo syngende teologer. Og da tror jeg vi trenger å skrive sanger som kirka vår.. eller, og.. kanskje aller mest ungdommene våre trenger å synge. Mer enn at vi.. hva skal jeg si.. mer enn at jeg får brukt mitt kreative potensiale, da.

4.1.3 Oppsummering av funn og et overordnet hovedfunn

I det foregående har jeg gjort en rimelig grundig redegjørelse av informantenes svar på problemstillingen min og tanker rundt temaet lovsang. Veldig kort oppsummert er informantene samstemte i at Gud som far eller som en person man har en god relasjon til er noe av det som preger gudsbildet deres mest. De er også opptatt av at Gud alltid er og vil være større enn det vi kan fatte eller gripe. Når det gjelder Bibelen hersker det enighet om at den er fundamentet for kristen tro og også hva vi kan si om Gud. Bibelens tekster er også noe som

alle informantene bærer med seg på innsiden – noe som er innarbeidet i deres liv, tro og tanke. Når det gjelder teologi kan man ikke si at ett teologisk tema veier tyngre enn andre – alle de klassiske termene som synd, omvendelse, nåde, frelse og forsoning er sentrale. Likevel veier nok kjærligheten Gud har til mennesker og frelsesverket i Jesus tungt. Når det kommer til lovsangen, er informantene samstemte i at lovsang er en respons på noe Gud allerede har gjort. Formålet og funksjonen til lovsangen blir derfor å vise Gud takknemlighet tilbake, og å ære Ham. Lovsangen er også et verktøy for å hjelpe mennesker til å vende seg mot Gud, og åpne seg for Hans tilstedeværelse. Alle informantene er også bevisst på det ansvaret de har ved å tilrettelegge for et møte mellom mennesker og Gud – da er det viktig at sangene de skriver og synger taler sant om Gud, og gir et sunt, bredt og godt fundamentert bilde av hvem Gud er. I forbindelse med lovsangens objektivitet eller subjektivitet sier informantene «ja takk, begge deler». De mener det fort kan bli kunstig eller distansert dersom sangene ikke har noen form for subjektivitet i seg. Samtidig er de opptatt av at lovsangene også må være objektive, for ikke å si noe usant om Gud, og for at de skal kunne synges av flest mulig.

Her kommer det som jeg vil regne som et hovedfunn inn, nemlig en forhandling mellom det objektive og det subjektive, mellom det som Heelas & Woodhead karakteriserer som «livet som religion» og det holistiske miljøet. Det er ikke så mye knyttet til konkrete temaer eller utsagn fra informantene, men heller en overordnet opplevelse at informantene gjennom hele intervjuet forsøker å både holde fast på at Gud er mye større enn noen av oss noen gang kan fatte, og samtidig at gudserfaringer og gudsbilder *må* knyttes til, fundamenteres på og begrunnes i Bibelen. Dette funnet vil jeg diskutere mer i neste del av dette kapitlet.

4.2 Drøfting

I den første delen av dette kapitlet redegjorde jeg i stor grad for underspørsmål a) i problemstillingen min: *Hvilke gudsbilder, teologi og bibelreferanser er i bruk i skriveprosessen?* Jeg har vist med sitater hvilke teologiske ressurser og andre ressurser som er i bruk når lovsangsskrivere skaper lovsang. De teologiske ressursene er som nevnt den enkeltes forståelse eller bilde av Gud, bruk og syn på Bibelen, og teologiske temaer, med særlig vekt på nåde og kjærlighet. Andre ressurser er familie, å bli forelder, egne livserfaringer og - prosesser og/eller bevegelser i kulturen rundt dem. I denne delen av kapitlet vil jeg i hovedsak drøfte underspørsmål b) i problemstillingen min: *Hvordan blir spenningen mellom ulike religiøse/spirituelle kulturer synlig når lovsang skapes?* Hvordan

kan lovsangslederens prosess med å rangere ulike ressurser sees i lys av Heelas og Woodheads typologier for ulike former for spiritualitet? Hvor i dette teoretiske landskapet kan de plasseres, om de i det hele tatt kan plasseres et sted?

4.2.1 Hvordan blir spenningen mellom ulike religiøse/spirituelle kulturer synlig når lovsang skapes?

Da jeg begynte å analysere materialet mitt, så det ved første øyekast ut som det var en stor spenning i hvor informantene kunne plasseres på aksene av de fem ulike typologiene til Heelas og Woodhead (menigheter preget av forskjeller, av humanitet, av erfaring og forskjeller, av erfaring og humanitet, og det holistiske miljøet). Det virket som om de beveget seg mellom det holistiske miljøets form for spiritualitet – hvor fokuset er på at den enkelte skal vokse i indre kraft og det indre livet, og at autoriteten kommer fra det subjektive og interne⁸⁶ - og «livet som religion» - hvor det er en ytre autoritet som gir livet retning og mening, og hvor Bibelen, tradisjoner og fellesskapet med andre troende blir normgivende for spiritualitet, gudsbilder og trosutøvelse⁸⁷. Bakgrunnen for at jeg først så dette mønsteret var at alle informantene med tyngde vektla at Gud alltid er større enn det vi kan forstå eller ramme inn⁸⁸. Dette harmonerte til dels med det holistiske miljøet tanke om at det er en universell kraft eller ånd som eksisterer i verden. Samtidig holdt informantene fast på at Bibelen er rettesnor for hva man kan tenke at Gud er, og dermed hvilke ord og vendinger man bruker når man skriver og synger om Gud.

Etter nærmere granskning av materialet, fant jeg likevel at informantene i stor grad kan plasseres innenfor typologien om erfaringer og forskjeller. Denne typologien løfter som tidligere nevnt frem viktigheten av den enkeltes subjektive gudserfaring. Dette kan også gi rom for at Gud er en gud som sprenger grenser eller som ikke kan settes i bås, slik Inge sier:

Han er større enn vår fatteevne og større enn det vi klarer å begripe og dermed må vi også ha en åpenhet på hvem Han er og hvordan han ønsker å gi seg til kjenne, da⁸⁹.

---

⁸⁶ Se teorikapittel, punkt 3.1.2.2, s. 29

⁸⁷ Se teorikapittel, punkt 3.1.2.1, s. 25

⁸⁸ Se dette kapitlet, punkt 4.1.1.1.2, s. 37

⁸⁹ Se dette kapitlet, punkt 4.1.1.1.2, s. 36

Samtidig er det viktig i typologien som er preget av erfaring og forskjeller at Gud alltid har siste ordet. Det er Gud som er den ytre autoritet, og Bibelen er den endelige rettesnoren for livsførsel og for forståelsen av hvem Gud er. Dette er noe som også mine informanter trekker frem og har som en grunnholdning i det arbeidet de gjør med å skrive lovsanger⁹⁰.

Informantene mine sto altså ikke i et så stort forhandlingsspenn som jeg først trodde. Man kan kanskje si at det er negativt at de ikke er så frempå i forhandlingen med den holistiske spiritualiteten eller samfunnet rundt som først antatt. Ifølge teorien til Heelas og Woodhead er de jo da en del av et miljø som på sikt vil miste flere og flere medlemmer, og kanskje være irrelevant som religiøs/spirituell institusjon dersom den spirituelle revolusjonen blir et beviselig faktum. Samtidig vil jeg påstå at informantene viser vilje til å være i dialog med samfunnet og kulturen rundt. De er opptatt av å formidle evangeliet med ord som moderne mennesker forstår, og er ikke bastante i sine definisjoner av hvem Gud er, men viser ydmykhet for at han kan være mer enn deres definisjoner kan romme⁹¹. Jeg vil derfor argumentere for at om de har røttene festet i typologien som er preget av erfaring og forskjeller, strekker de seg likevel utover den for å gjøre seg aktuelle for og å appellere til kulturen rundt.

Man kan jo også stille seg spørsmålet om det er et mål for informantene mine og tekstene deres å bli likere det holistiske miljøet. Er det nå så negativt at de tenker seg Gud som en ytre, transcendent autoritet, som gir livet en ramme og retning, og setter Bibelen som grunnlaget for hvordan de snakker om Gud? Mye av kritikken den moderne lovsangen har fått, handler om at tekstene blir til i et for ensidig miljø. Lovsangene kritiseres for å være for smale og fokusere mer på erfaring og opplevelse enn på sannheten om Gud. De blir også kritisert for å ha dårlig språk og poesi, for at det ikke finnes noen måte å kvalitetssikre dem, og for at kulturen de er blitt til i, er et offer for underholdningskulturen i det moderne samfunnet⁹². Kan man si at denne kritikken også kan være en kritikk av det holistiske miljøet, som mener at sannheten ligger i de subjektive erfaringene? Kanskje. Faktum er at mye av kritikken den moderne lovsangen og lovsangslederne mottar, er informantene mine fullt klar over. På flere punkter kan de også tilbakevise den. Gjennomgående for dem er ønsket og målet om å skape tekster som taler sant, sunt og bredt om Gud. Eksempelvis mener Inge at hovedansvaret for

---

⁹⁰ Se dette kapitlet, punkt 4.1.2.1.1, s. 46-48 og punkt 4.1.1.2, s. 39

⁹¹ Se dette kapitlet, punkt 4.1.2.1.1, s. 48

⁹² Tone S. Kaufman, «Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge» s. 17

lovsangsledere i dag, er å *tegne et så stort og sant gudsbilde som mulig, og å lage konsepter som tilfører noe eller som sier noe på en ny måte, eller som skaper et større bilde av Gud*⁹³. Toni er opptatt av at sangene hen skriver skal kunne synges i de fleste kirker, og at innholdet er av en karakter som flertallet kan enes om⁹⁴. Dette betyr i praksis at budskapet i tekstene som skrives, *må* kunne favne bredt, for å være brukssanger for flere enn ett miljø. Dette er også et viktig element for Inge, som mener at lovsangsmiljøet i dag stort sett er preget av at man ønsker å skape et bilde av Gud som kommuniserer på tvers av kirkesamfunn⁹⁵. Toni svarer også på kritikken lovsangen har fått når det gjelder at den er individualistisk eller fokuserer på den som synger mer enn den Gud det synges om:

*Lovsang handler faktisk om å se vekk fra meg selv, og om å se på noe som er større enn oss. Det trenger jeg i livet mitt! Jeg vet også at jeg kan blir litt selvfokusert og.. innovervendt imot mine egne behov. Men i lovsangen så opplever jeg at jeg kan løfte blikket. Ikke se innover i meg selv, hva jeg kommer til kort på, men se på Ham som har sagt at Han er nok for meg, da*⁹⁶.

Toni opplever altså at lovsangen hen synger og lager er et verktøy for å strekke seg mot Gud snarere enn et verktøy for å løfte frem seg selv eller sitt eget. Dette sitatet tydeliggjør også karaktertrekk for typologien som informantene kan plasseres i, nemlig at de vender seg ut mot en ytre, god og transcendent autoritet samtidig som den indre erfaringen av Guds nærvær verdsettes⁹⁷.

Når det gjelder kvalitetssikring av tekstene med tanke på teologisk innhold, er det noe alle fire informanter vektlegger som noe som er svært viktig for dem, og tre av dem bruker aktivt mennesker med mer teologisk tyngde enn dem selv for å sikre at sangene holder mål⁹⁸. Det henger sammen med ansvaret de opplever at de får når de også blir gitt en «popstjernestatus», som følge av sjangeren de skriver innenfor og samfunnskulturen de lever i og er en del av.

---

⁹³ Se dette kapitlet, punkt 4.1.1.1.2, s. 37

⁹⁴ Se dette kapitlet, punkt. 4.1.2.3., s. 51

⁹⁵ Se dette kapitlet, punkt 4.1.1.4, s. 43

⁹⁶ Se dette kapitlet, punkt. 4.1.2.1, s. 45

⁹⁷ Se teorikapittel, punkt 3.1.2.1, s. 27

⁹⁸ Se dette kapitlet, punkt 4.1.1.4, s. 43

Denne statusen de er ydmyke overfor og den skjerper dem når det gjelder hvordan de taler om Gud i lovsangene sine.

Hvordan blir så spenningen mellom ulike religiøse og spirituelle kulturer synlig når lovsanger skapes? Analysen og den foregående drøftingen viser at til tross for at informantene mine kan plasseres i typologien som vektlegger erfaring og forskjeller, er det likevel en spenning i at de tar på alvor at Gud alltid vil være større enn den menneskelige evne fatter. De åpner slik opp for at Gud også kan vise seg på måter som de ikke har tenkt seg og at han sprenger grenser for deres forståelse av hvem han er. Slik sett viser de at Afdals kritikk av Heelas og Woodhead stemmer, og at det ikke er vanntette skodd mellom en typologi fra kategorien «livet som religion» og typologien for det holistiske miljøet. Det er ikke sort-hvitt, men gråsoner man går mer eller mindre inn i og forhandler mellom. Kaufman løfter frem i en av sine artikler at den subjektive vendingen også foregår innenfor de mer tradisjonelle religiøse retningene, og at det finnes en lengsel etter spiritualitet som er nært til livet og gir livet næring⁹⁹. Kanskje befinner mine informanter seg midt i denne subjektive bevegelsen innad i det etablerte «livet som religion», og derfor bringer de både egne erfaringer, kristen tradisjon, teologi eller dogmatikk og Bibelen til forhandlingsbordet. De ulike ressursene balanseres opp mot hverandre, og både den personlige erfaringen og Bibelen og teologien får spille inn sine forståelser av hvem Gud er.

4.2.2 Hvordan forhandler moderne, norske lovsangsledere teologiske og andre kulturelle ressurser i utviklingen av lovsanger?

Lovsangslederne jeg har intervjuet viser en middelvei ved at de lar de teologiske, objektive ressursene som Bibel, teologi og gudsforståelser, de mer subjektive ressursene som personlige erfaringer, livs- og trosprosesser og de kulturelle ressursene som det populærkulturelle musikalske uttrykket få plass sammen når lovsang skapes. Det kan være årsaken til at de ønsker seg både en subjektivitet og en objektivitet i tekstene; at rene dogmatiske sanger blir for flate og ikke er rotfestet i livet. Informantene er opptatt av at Gud er en Gud som elsker menneskene, har gitt livet sitt for dem og ønsker å ha en relasjon med dem. Formålet med

---

⁹⁹ Tone S. Kaufman, «Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge» s. 19

sangene de skriver er, kanskje til forskjell fra tradisjonell salmesang¹⁰⁰, nettopp at de tilrettelegger for et *møte mellom Gud og menneske*, og møter krever en relasjon og følelser. Samtidig ønsker de at den Gud som lovsynges skal lovsynges i ord, vendinger og formuleringer som taler sant og gir sunne forståelser eller oppfatninger av hvem Gud er.

Prosesser i den enkelte informants liv har vært viktig for tekstene som skrives. Når prosessen er ferdig og sangen er et faktum, har kanskje de subjektive opplevelsene blitt gjort objektive, skrevet om til mer allmenne erfaringer og forståelser av Gud som flere kan slutte seg til. Informantene mine skriver lovsang, og målet deres er at den alltid skal rette seg mot Gud, ikke mot dem selv. Slik sett vil de alltid forholde seg til en ytre, objektiv autoritet, samtidig som de i større og mindre grad lar den subjektive erfaringen få slippe til og prege tekstene de skriver.

---

¹⁰⁰ Tone S. Kaufman, «Bærekraftig lovsang? – om lovsangen i den kristne ungdomskulturensom et uttrykk for kristen spiritualitet » Halvårsskrift for praktisk teologi, 2008, s. 18

5 Sammenfatning og utblikk

I denne avhandlingen har jeg arbeidet med en tredelt problemstilling. Det overordnede spørsmålet jeg ønsket å finne svar på var hvordan norske lovsangledere forhandler ulike ressurser når de skriver lovsanger, både teologiske og kulturelle. Under det overordnede spørsmålet hadde jeg to underspørsmål. Det første spørsmålet handlet om de ulike ressursene som er i bruk når lovsang skrives. Jeg var interessert i å dykke dypere i lovsangsledernes egne forståelser av Gud, teologi og Bibel, og se på om dette er aktivt i bruk når sangene skapes. Jeg var også nysgjerrig på om det var andre ressurser som spilte inn når lovsangen ble til. For det tredje lurte jeg også på hva lovsangsledere i dag tenker er lovsangens funksjon og formål.

Informantene er i stor grad samstemte i at Gud er en person mennesker kan ha en relasjon til, og at Gud selv ønsker å vise mennesker kjærlighet, nåde og godhet. Gud kan ikke fanges i en boks eller defineres ut fra regler – han er en den enkelte må bli kjent med og få en relasjon til. De teologiske temaene som vektlegges viser også denne relasjonen. Informantene er samstemte i at temaer som nåde, kjærlighet, tilgivelse og i noen grad omvendelse har vært viktig i deres trosreise og også er viktig når de selv skriver. Tekstene preges også av å prise Gud for hans storhet og godhet.

Det er gjennomgående at Bibelens skrifter er rettesnor og grunnlag for hvordan informantene snakker om Gud i lovsangene de skriver – de tekstene de presenterer må kunne vises tilbake til bibelske konsepter eller tekster. Samtidig er informantene opptatt av at sangene ikke kan være bare objektive eller dogmatiske. Dersom de skal kunne brukes av mennesker, må de treffe en nerve i det personlige og erfaringsbaserte. Det er altså en dobbelthet i hva som validerer en lovsang. Dette henger sammen med informantenes forståelse av hva som er lovsangens funksjon og formål. Lovsangen er en respons på Guds godhet og storhet, og er en måte å ære, hylle og gi Gud noe tilbake for alt det han har gitt menneskene. Informantene ønsker at sangene deres skal tilrettelegge for et møte mellom Gud og mennesker, og at det de skriver kan hjelpe mennesker til å se mer av hvem Gud er eller se sider ved ham de enda ikke kjente. Informantene er dermed også bevisst på at de har stor påvirkningskraft til å forme gudsbildene til folk gjennom sangene de skriver. De tar ansvaret for at lovsangene deres taler sant om Gud på alvor, og forsøker å skrive sanger som er økumeniske.

Det andre underspørsmålet mitt koblet det empiriske materialet til Heelas og Woodheads teori om spiritualitet og søkte å finne ut hvordan en eventuell spenning mellom ulike former for religiøsitet og spiritualitet blir synlig når lovsangsledere skaper lovsang. Ut fra teorien kunne

informantene mine plasseres innenfor en av typologiene under det Heelas og Woodhead kaller «livet som religion», en form for spiritualitet og religiøsitet som den spirituelle revolusjonen vender seg vekk fra. Når lovsangslederne skaper lovsang, oppstår det likevel en spenning mellom den typologien de kunne defineres inn i og det holistiske miljøet. Informantene er i forhandling med kulturen rundt seg i valg av sjanger, og er bevisst på at språket de bruker skal kommunisere med dagens mennesker. De ønsker også vektlegge det indre livet og den personlige erfaringen av Gud. Samtidig må ikke den utstrakte hånden mot det holistiske eller populærkulturelle gå på bekostning av at tekstene må tegne et sant bilde av Gud, fundamentert i Bibelen. Det er altså ikke en enten-eller-posisjon, men en stadig forhandling mellom teologi og kultur, objektivitet og subjektivitet, indre opplevelser og dogmatiske sannheter. Ved å koble disse sammen søker informantene å tegne et sant, bredt og sunt bilde av Gud som kommuniserer inn i dagens kultur, og som flere kirkesamfunn kan enes om.

Gjennom arbeidet med denne avhandlingen har det blitt tydelig for meg at prosessen med å lage lovsanger er mangefasettert og mangfoldig. Det er vanskelig å definere eller trekke ut nøyaktig hvilke forståelser av Gud, hvilken teologi og hvilke bibelreferanser som er i bruk. Det er også vanskelig å sette fingeren på hvilke andre ressurser som aktiv brukes. Sannheten er at lovsangene er skrevet av mennesker, i all sin kompleksitet. Livets erfaringer, barndom, interesser, kirkelig tradisjon, opplevelser av åndelig art, oppvekststed, bibelsyn og bibelbruk og mye mer blir noe den enkelte øser av når sanger skal skrives. Lovsangene oppstår ikke i et vakuum, men springer ut fra den enkelte lovsangsleders virkelighet og liv, vel så mye som Bibel, dogmatikk og tradisjon. Dette skaper noe av spenningen mellom teoretiske typologier, og viser at virkeligheten stort sett befinner seg i gråsonene, ikke i det skarpt adskilte svarte eller hvite. Etter å ha arbeidet med litteratur og forskning på spiritualitet og lovsang står det klart for meg at dette er et felt som stadig er i utvikling. Lovsang i 2018 er noe annet enn i 2008, 2000, 1995. Hvor lovsangen er om tjue år, vet ingen. Forhåpentligvis vil den fortsatt befatte seg med å tegne et så stort, sant, sunt og bredt bilde av Gud som mulig, og være et redskap som hjelper mennesker til å uttrykke og utdype sin relasjon til den treenige Gud.

6 Litteraturliste

Afdal, Geir: *Religion som bevegelse – læring, kunnskap og mediering*, Oslo: Universitetsforlaget, 2013.

Alnes, Jan Harald: «Charles Taylor» i *Store norske leksikon*, sist endret 10. november 2011, https://snl.no/Charles_Taylor, lastet ned 07.12.18

Heelas, Paul & Woodhead, Linda: *The Spiritual Revolution – why religion is giving way to spirituality*, 2005, Blackwell Publishing, Oxford

Henriksen, Arild H. «Pleonasme» i *Store norske leksikon*, sist endret 20.02.18, <https://snl.no/pleonasme>

Henriksen, Jan Olav: *Teologi i dag – samvittighet og selvkritikk*, Bergen: Fagbokforlaget, 2007

Johannessen, Asbjørn, Tufte, Per Arne og Kristoffersen, Line: *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*, Oslo, Abstrakt Forlag, 2004.

Kaufman, Tone S. «Bærekraftig lovsang? – om lovsangen i den kristne ungdomskulturensom et uttrykk for kristen spiritualitet » *Halvårsskrift for praktisk teologi*, no. 2, 2008 s. 15-26

Kaufman, Tone S. «Here I am to worship – om lovsang som kristen praksis» i *Kan tru praktiserast?* Redigert av Bård Erik Hallesby Nordheim, s.231-239, Trondheim: Tapir Akademiske Forlag, 2008.

Kaufman, Tone S.: «Ung lovsang – en introduksjon til karismatisk lovsang og dens gjennombrudd i den kristne ungdomskulturen i Norge», *IXΘΥΣ – Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke*, no. 1 (2008), 35. årg., s. 13-26

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend: *Det kvalitative forskningsintervjuet*, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS, 2. utg., 2010,

Køhn, Rosemarie og Sønderbo, Susanne: *Gode Gud? – gudsforgiftninger og gudsbilder* Oslo: Pax Forlag, 2003

Lynch, Gordon: *Understanding theology and popular culture*, Oxford: Blackwell Publishing, 2005

Kirsti Malterud, «Qualitative research: standards, challenges and guidelines», *The Lancet Journal*, årg. 358, nr. 9280, 2001, s. 483-88

Malterud, Kirsti: *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring*, Oslo: Universitetsforlaget, 3. utg., 2011

O'Dwyer, Laura & Bernauer, James A: *Quantitative research for the Qualitative researcher*, California: SAGE Publications, Inc., 2014

Repstad, Pål: *Mellom nærhet og distanse – kvalitative metoder i samfunnsfag*, Oslo: Universitetsforlaget, 2007

Ritchie, Jane, Jane Lewis, Carol McNaughton Nicholls & Rachel Omerston: *Qualitative Research Practice – a guide for social science students and researchers*, London: SAGE Publications Ltd, 2nd edition, 2014.

Skaar, Tove R.: *Inn i tilbedelsen – den nye lovsangstradisjonen*, Oslo: Verbum Forlag, 2007.

Skjevesland Olav: *Invitasjon til praktisk teologi*, Oslo: Luther Forlag, 1999

Smith, Solgunn Philippine: ««I see a generation»... Ungdom, lovsang og læring», Mastergradsavhandling, S.P. Smith, 2011

Sødal, Helje Kringlebotn: «Forandring fryder? Endringer i tre kristne ungdomsgrupper i Kristiansand 1984-2004» i *Mykere kristendom? Sørlandsreligion i endring*, redigert av Pål Repstad og Jan-Olav Henriksen (Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS, 2005), s. 66-90

Ward, Pete: *Selling Worship – How what we sing has changed the Church*, UK: Paternoster Press, 2005.

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1, Informasjonsskriv til informanter

Vil du delta i forskningsprosjektet «Se Ham som troner i all evighet – en empirisk studie av betegnelser, bilder og forståelser av Gud i moderne, norsk lovsang»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i mitt forskningsprosjekt til en masteravhandling hvor formålet er å finne ut hva som preger en låtskriver i prosessen med å skrive lovsanger, da med spesielt vekt på hvilke gudsbilder, teologiske/kulturelle ressurser, egne erfaringer etc. som brukes i skriveprosessen.

I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål: Sang og musikk har til alle tider vært viktige komponenter når kristne kommer sammen og feirer gudstjeneste eller tilber Gud. Min påstand er at lovsangen for mange er en like viktig kilde til kunnskap om Gud som prekener, taler og Bibeltekster som leses. Hva vi synger, kan også forme vår egen forståelse av hvilken Gud vi tror på. Det er derfor relevant å forsøke å finne bakgrunnen for de gudsbilder som eksisterer i den moderne lovsangen, og undersøke hvilke tanker og oppfatninger av Gud som ligger til grunn for det som blir presentert i moderne lovsangstekster.

Formålet med prosjektet er altså å finne ut av hvilke gudsbilder, betegnelser eller forståelser av Gud som finnes i moderne, norsk lovsang og hvordan disse skapes. Hovedproblemstillingen er:

Hvilke teologiske og/eller kulturelle ressurser er i bruk når moderne, norske lovsangsskrivere skaper lovsanger?

Underspørsmål til denne problemstillingen er:

A): Hvilke gudsbilder er i bruk i skriveprosessen og tekstene?

B): Hvilke Bibelsteder og/eller referanser brukes i skriveprosessen og tekstene?

C): Hvilken teologi og/eller teologiske temaer brukes i skriveprosessen og tekstene?

Prosjektet er en masteravhandling ved Det teologiske Menighetsfakultet på 30 studiepoeng, som inngår i siste år av profesjonsstudiet i teologi, og opplysningene som innhentes i forbindelse med prosjektet skal kun brukes i dette konkrete prosjektet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det teologiske Menighetsfakultet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i dette prosjektet fordi du er en kjent lovsangsleder/skriver i Norge, og mange av sangene dine brukes både i mange lokalmenigheter og på store, kristne festivaler. Det er derfor interessant og viktig for prosjektet å høre dine refleksjoner rundt problemstillingen(e) min(e).

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du blir intervjuet av meg. Intervjuet vil ta mellom 60-90 minutter. På forhånd vil du få et infoskriv med temaene jeg ønsker å ta opp, slik at du kan forberede deg dersom du ønsker det. Jeg tar lydopptak, muligens videoopptak og notater fra intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg som student som kommer til å ha tilgang til opplysningene dine. Alle deltakere anonymiseres selvsagt, slik at de ikke kan gjenkjennes ved lesning av masteroppgaven, verken av veileder eller andre. For å sikre personopplysningene dine lages det en kode for deg som lagres i et eget dokument, adskilt fra øvrige data. Mapper som inneholder sensitiv informasjon vil passordbeskyttes.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.12.18. Da vil alle opptak fra intervju samt kodedokumenter og øvrige notater som kan avsløre personopplysninger makuleres og slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Det teologiske Menighetsfakultet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Morten Holmqvist, (Morten.Holmqvist@mf.no ,veileder) eller
- XXX(student)
- Vårt personvernombud: personvern@mf.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Morten Holmqvist

xxx

Prosjektansvarlig

Student

(veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet ” *Se Ham som troner i all evighet - en empirisk studie av betegnelser, bilder og forståelser av Gud i moderne, norsk lovsang.* ”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 15.12.18

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

7.2 Vedlegg 2, Intervjuguide

<p>Fase 1: Rammesetting</p>	<p>1. Løst prat (5 min)</p> <p>Uformell prat</p> <hr/> <p>2. Informasjon (5-10 min)</p> <p>Si litt om temaet for samtalen (bakgrunn, formål) Temaet for dette intervjuet er lovsang, og særlig de gudsbildene eller tankene om Gud som eksisterer i lovsang. Jeg skriver masteroppgave med problemstillingen «Hvilke teologiske og/eller kulturelle ressurser er i bruk når lovsang skapes?» Masteren er en empirisk undersøkelse av betegnelser, bilder og forståelser av Gud i moderne, norsk lovsang, og har som formål å finne ut av hvordan gudsbilder skapes og teologi/bibel brukes i moderne lovsang hos dem som skriver. Du har jo fått en temaguide på forhånd som gir en pekepinn på hvilke temaer jeg kommer til å spørre om. Litt sånn røflig kan man si at intervjuet er delt i to, hvor jeg i den ene delen kommer til å spørre litt om bakgrunnen din som kristen, og hva du tenker om Gud, bibelen og teologi. Andre del går mer spesifikt inn på lovsang og hvordan du arbeider når du skriver.</p> <p>Jeg kommer til å ta opp dette intervjuet, slik at jeg lettere kan bruke materialet inn i oppgaven min. Jeg har taushetsplikt i forhold til alt du forteller, og den eneste som har tilgang til lydfilene er meg. I transkribering blir selvsagt alle personlige detaljer og navn etc. anonymisert. Du kan også velge å trekke deg fra prosjektet dersom du ønsker det. *Spør om underskrift for samtykke*. Er det noe som er uklart, eller har du noen spørsmål før vi begynner?</p> <p>Start opptak</p>
<p>Fase 2: Erfaringer</p>	<p>3. Overgangsspørsmål: (15 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bruk tid på bakgrunn: Hvor kommer du fra? Hva preget det kristne miljøet du vokste opp i, mtp. Teologi, gudsbilde, bibelbruk? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hva slags miljø er de oppvokst i? ○ Hva preget miljøet mtp. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gudsbilder ▪ Teologi ▪ Bibel ○ Hva har de tatt med seg fra det miljøet? ○ Hva har de lagt igjen eller tatt avstand fra? • Har Gudsbilde, teologisk profil og bibelbruk endret seg? Går nærmere inn på <ul style="list-style-type: none"> -hva Gudsbildet rommer nå - Hvordan Bibelen brukes nå - Hvilke teologiske temaer som er særlig viktige?
<p>Fase 3: Fokusering</p>	<p>4. Nøkkelspørsmål: (50-60 min)</p>

Over i «del to» må jeg spørre mer om lovsang.

1. Hva er lovsang for deg?
2. Hva fikk deg til å begynne å skrive lovsang?
3. Hvordan begynner skriveprosessen?
4. Hva inspirerer til å skrive en låt?
5. Hva er hovedkildene dine når låtskrivingsprosessen er i gang?
  - a. Er det bibelfundamentert?
  - b. Er det basert på tradisjon og miljø?
  - c. Er det basert på egne/andres åndelige erfaring?
  - d. Kulturelle ting, populærkultur i samfunnet?
  - e. Naturen?
6. Hva vil du med låtene du lager?
7. Hva gjør det med deg at låtene dine brukes av mange andre?
8. Hva tenker du om at det Gudsbildet du viser, kan «overtas» av andre?
9. Hva tenker du om at lovsang kan være populærmusikk, skrevet for å «selge inn»?
10. Hva tenker du om lovsang som uttrykk for subjektiv gudserfaring kontra objektiv dogmatisk påstand?

**Fase
Tilbakeblikk**

4: 5. Oppsummering (ca. 15 min)

Oppsummere funn
Har jeg forstått deg riktig?
Er det noe du vil legge til?
Er det noe du skulle ønske eller som du forventet at jeg spurte om som jeg ikke har spurt om?
Da vil jeg si tusen takk for intervjuet, og så stopper jeg opptakeren nå.